



DUŠAN VILIM

Vďaka, ale aj zamyslenie

Dvadsiaty ôsmy marec je dňom narodenia Jána Amosa Komenského a tento deň na túto počesť sa na Slovensku, ale aj v Čechách oslavuje ako Deň učiteľov. Pri tejto príležitosti chcem ako syn už nebohého učiteľa a ešte žijúcej matky učiteľky vzdať úctu všetkým pedagogickým pracovníkom, predovšetkým učiteľom. Aj keď to tak vo svete a na Slovensku možno nevyzerá, výchova a vzdelávanie mladých ľudí patrí a vždy bude patriť k pilierom spoločnosti.

Rukami pedagógov prechádza mnoho detí, ktoré sa stávajú súčasťou jeho života podobne, ako sa učiteľ stáva súčasťou ich života. Aj preto si spomínam na viacerých učiteľov zo základnej, strednej, ale aj vysokej školy, predovšetkým na ľudí, ktorí spĺňali charakteristiku „človeka“. Ide predovšetkým o tých, ktorí prešli poznaním života vrátane ich zapojenia do národnooslobodzovacieho boja počas II. sv. vojny a Slovenského národného povstania. Učiteľia a pedagogickí pracovníci všeobecne sa vo veľkom množstve viac ako 700 zapojili do národnooslobodzovacieho boja a bojov v Slovenskom národnom povstaní. Veľa z nich prišlo o život, boli perzekvovaní a štatariálnymi súdmi odsúdení na trest smrti. Veľa z nich, aj keď v pokročilom veku, ešte žije. Takýmto pánom učiteľom a učiteľkám nie je možné nahovoriť nepravdy o národnooslobodzovacom boji a o bojoch v Slovenskom národnom povstaní. Takíto učiteľia sa len usmejú, keď zoberú do rúk nové učebnice dejepisu, ktoré možno charakterizovať ako učebnice encyklopedického charakteru a ktoré len veľmi málo hovoria o reáliách skutočného života. História života ľudí na Slovensku nie je jednoduchá, preto je na dnešných učiteľoch dejepisu, ale aj etickej výchovy, aby si encyklopedické vedomosti uverejnené v učebniciach rozširovali, a to aj konzultáciami, besedami a súťažnými prvkami s priamymi účastníkmi národnooslobodzovacieho boja a bojoch v Slovenskom národnom povstaní. Môj otec, učiteľ Ján Vilim z Kobeliarova, účastník národnooslobodzovacích bojov, ranený na vrchu Polom nad Žilinou, ktorý učil nielen v Kobeliarove, ale aj v Roštári a Nižnej Slanej, ako aj moja ešte žijúca matka, sa len usmejú nad výrokmi niektorých terajších učiteľov, ktorí celé obdobie histórie Slovenska od r. 1939 až po r. 1945 hodnotia ako vzburu pár jednotlivcov proti vtedajšiemu slovenskému štátu. Nebohý učiteľ Ján Vilim a učiteľka Mária Vilimová boli vo svojich najplodnejších rokoch nielen učiteľmi, ale aj šíritelmi osvetly, vzdelanosti a mravnej obrody ľudí, na ktorých mohli pôsobiť. Boli si vedomí toho, že keď nenaučia svojich žiakov abecedu, keď nenaučia násobilku, keď deti nenaučia, ako sa majú správať voči starším, ale aj navzájom voči sebe, nebudú môcť byť považovaní za ľudí hodných svojho povolania, nakoľko „učiť môžu len tí, čo boli učení“.

Veľvyslanca SR P. Weissa vyznamenali Radnótiho cenou proti rasizmu



Veľvyslanec SR v Maďarsku Peter Weiss prebral mimoriadnu Cenu Miklósa Radnótiho proti rasizmu.

Foto: rh

Zväz maďarských odbojárov a protifašistických bojovníkov – Zomknutie za demokraciu (MEASZ) udelil 21. marca v Budapešti pri príležitosti Medzinárodného dňa boja proti rasovej diskriminácii veľvyslancovi SR v Budapešti Petrovi Weissovi mimoriadnu Cenu Miklósa Radnótiho proti rasizmu.

Na slávnostnom udeľovaní ceny sa na pozvanie Petra Weissu zúčastnila aj delegácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vedená jeho predsedom Pavlom Sečkárom. „Toto ocenenie vnímame nielen ako ocenenie postojov a názorov nášho veľvyslancu v Maďarsku Petra Weissu, ale najmä ako uznanie za jeho konkrétnu

pomoc, ktorú našim priateľom, antifasistom v Maďarsku, poskytol v čase, keď to najviac potrebovali. Súčasne je to aj ocenenie všetkého, čo urobil pre nadviazanie spolupráce medzi našimi sesterskými organizáciami, pretože je to najmä jeho zásluha, že sme nadviazali úzku spoluprácu,“ konštatoval ta-

(Pokračovanie na str. 2)

Oslobodenie Banskej Bystrice

Historické hlásenie moskovského rozhlasu z roku 1945 o oslobodení mesta Banská Bystrica a tematická báseň Andreja Plávku v podaní predsedníčky základnej organizácie Evy Brozmanovej boli symbolickým pripomenutím si pamätných dní spred 68 rokov a zároveň úvodom zasadania Oblastného výboru SZPB v Banskej Bystrici dňa 25. marca k 68. výročiu oslobodenia nášho mesta – srdca Slovenského národného povstania.



Na pietnej spomienke pri príležitosti oslobodenia Banskej Bystrice nechýbala ani delegácia SZPB.

Foto: ah

Zasadania sa zúčastnili nielen členovia Oblastného výboru SZPB, ale aj predsedovia základných organizácií, reprezentujúci viac ako 1500-člennú členskú základňu.

Prítomný bol aj predseda SZPB Pavol Sečká, vedúci organizačného oddelenia SZPB Viliam Longauer, predseda Historickej odbojovej skupiny partizánov Ján Rys, predseda Revíznej komisie SZPB Juraj Odor a člen Ústrednej rady SZPB Vladimír Kucej.

Predmetom rokovania bola správa o činnosti Predsedníctva a Oblastnej organizácie od novembrového zasadania Oblastného výboru a správa o hospodárení za rok 2012, ktoré predniesol predseda Oblastného výboru Ján Páleš. Správu Oblastnej revíznej komisie k účtovnej závierke za rok 2012 predniesol jej predseda Stanislav Kizek. Vzhľadom k tomu, že o ukončenie činnosti v Oblastnom výbore požiadali páni Ján Hudec a Július Roško a v Predsední-

(Pokračovanie na str. 2)

Veľvyslanca SR P. Weissa vyznamenali Radnótiho cenou proti rasizmu

(Dokončenie zo str. 1)

jomník Ústrednej rady SZPB Roman Hradecký.

Cenu založilo predsedníctvo zväzu v roku 2000. Udeľujú ju súkromným osobám, skupinám a organizáciám, ktoré činmi, postojmi a osobným príkladom vystupujú proti rasizmu a antisemitizmu a proti akejkoľvek forme segregácie. Podľa zakladateľov cena „plní úlohu živého svedomia spoločnosti a demokracie“.

V roku 2008 toto ocenenie udelili aj predsedovi zahraničného výboru Snemovne reprezentantov Tomovi Lantosovi, jedinému poslancovi amerického Kongresu, ktorý prežil holokaust.

„Vnímam to ako reflexiu skutočnosti, že samostatná Slovenská republika, ktorá si pripomína 20. výročie nezávislej štátnosti v tomto roku, je jasne postavená na univerzálnej európskej a slovenskej národnej antifašistickej tradícii,“ povedal pri tejto príležitosti Weiss.

„Vnímam to ako ocenenie toho, že sú veľmi dobré vzťahy medzi

Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov a jeho maďarským partnerom a vnímam to aj ako ocenenie možno svojich vystúpení na podujatiach, ktoré usporiadali maďarskí antifašisti a odbojáři. Zrejme to je aj ocenenie mojich dlhodobých postojov k otázkam, ktoré sa týkajú antisemitizmu, rasizmu, pravicového extrémizmu,“ dodal veľvyslanec.

Podľa jeho slov nie je tajomstvom, že v Maďarsku je veľmi silná krajne pravicová extrémistická strana, ktorá sa netají nielen svojimi revizionistickými zámermi, ale veľmi často v snahe získať voličov sa uchýľuje aj k antisemitickým a antirómskym výrokom.

„Nie je tajomstvom ani to, že aj v časti intelektuálnych kruhov v Maďarsku sa objavujú znepokojujúce antisemitské a antirómske vyjadrenia, ktoré vzbudzujú pobúrenie nielen v Maďarsku, ale aj širšie v Európe. V tomto širšom kontexte vnímam toto ocenenie tak, že SR, ktorú tu zastupujem, sa maďarskými antifašistami



Zväz maďarských odbojárův a protifašistických bojovníkov – Zomknutie za demokraciu udelil cenu Miklósa Radnótiho viacerým osobnostiam.

Foto: rh

a odbojári chápe ako ten štát, ktorý má jasné pozície k takýmto negatívnym tendenciám,“ uzavrel ocenený slovenský veľvyslanec.

Ceny z rúk predsedu MEASZ-u Vilmosa Hantiho ďalej prevzali Tibor Drucker, ktorý prežil holokaust a je členom kuratória Pamätného centra holokaustu; matematik a ekonóm Tivadar Farkasházy, známy ostrými vyjadreniami voči šíreniu nenávisťi a prejavom neonacizmu; najstarší poslanec parlamentu János Horváth, ktorý bol

v období druhej svetovej vojny členom Maďarského národného hnutia za nezávislosť; podpredseda MEASZ-u Zoltán Kerecsényi; bývalý riaditeľ Budapeštianskej technickej univerzity Imre Lebovits; šéfredaktor ľavicového denníka Népszava Péter Németh a herec divadla Mikroszkóp Szinpad József Sas.

Radnótiho cenu udelili aj Celostátnemu zväzu maďarských novinárov (MÚOSZ) a skupine

Tolerancia na spoločenskej sieti Facebook.

Slávnostný akt odovzdávania cien sa roky konal v budove maďarského parlamentu. V uplynulých rokoch však terajší predseda zákonodarného zboru László Kövér akt vykázal z parlamentu s odôvodnením, že sa nestotožňuje s princípmi, ktoré zakladatelia ocenenia prezentujú. Ceny odovzdávajú preto v Osvetovom centre Miklósa Radnótiho v XIII. budapeštianskom obvode. **red TASR**

Oslobodenie Banskej Bystrice

(Dokončenie zo str. 1)

tve pán Ján Bruncko, zasadanie zvolilo za nových členov Oblastného výboru Viliama Vanča a Štefana Bartoša. V tajnej voľbe bol

za člena Predsedníctva a tajomníka Oblastného výboru zvolený pán Viliam Vančo. V následnej bohatej diskusii bola zdôraznená potreba dôslednej systematickej prá-



Súčasťou osláv v Banskej Bystrici bolo aj zasadnutie Oblastného výboru SZPB. Foto: ah

ce základných organizácií, ale aj všetkých členov Oblastného výboru pri naplnení poslania SZPB v zmysle záverov 15. zjazdu SZPB a Oblastnej konferencie, najmä so zameraním na mladú generáciu. Prínosné bolo vystúpenie predsedu SZPB Pavla Sečkára k aktuálnym otázkam života a činnosti SZPB, jeho vrcholových orgánov, vo svetle záverov celoslovenskej porady predsedov oblastných výborov, ktorá sa konala 15. marca 2013 v Banskej Bystrici.

Slávnostnou chvíľou rokovania bolo odovzdanie vyznamenaní, ktoré členom našej Oblastnej organizácie udelila Ústredná rada SZPB. Medaila M. R. Štefánika bola udelená Júliusovi Pardupovi, Dušanovi Chladnému, Miroslavovi Macákovovi a Ivanovi Halamovi. Pamätná medaila Jána Nálepku-Repkina bola udelená Jánovi Ševcovi.

Čestné uznanie Ústrednej rady SZPB dostali Mária Gubrianska, Ján Mojžiš, Ján Páček a Ján Roháč.

Popoludní sa účastníci zasadania Oblastného výboru SZPB zúčastnili pietneho aktu kladenia vencov k pamätníku osloboditeľov na Námestí Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, spolu

s predstaviteľmi mesta pod Urpínom, Banskobystrického samosprávneho kraja, štátnej správy, politických strán a občianskych združení, predstaviteľmi veľvyslanectiev Bieloruska, Českej republiky, Rumunska, Ruskej federácie a Ukrajiny. Po slávnostnom príhovore primátora mesta Petra Gogoluvystúpil vedúci delegácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov – jeho predseda Pavol Sečkár.

Priblížil účastníkom pietneho zhromaždenia, ale najmä prítomným žiakom a študentom bystrických škôl význam poznania odkazu hrdinského boja proti fašizmu a vojne nielen pre dnešok, ale najmä pre budúcnosť, aby sa už nikdy nič podobné nemohlo zopakovať.

Šesťdesiat miliónov obetí druhej svetovej vojny varuje. Preto je nevyhnutné zachovávať a rozvíjať všetko, čo je späté s bojom za mier, proti fašizmu a vojne, so Slovenským národným povstaním, s jeho odkazom, oslobodením našej vlasti a nášho mesta.

Tóny hymnickej piesne „Kto za pravdu horí...“ ukončili túto dôstojnú spomienku na hrdinov národnooslobodzovacieho boja spreď 68 rokov. **Anton HOFFMANN**

13. MAREC

Poručík Ewald Heinrich von Kleist, posledný účastník sprisahania s cieľom zavraždiť Adolfa Hitlera, zomrel v Mníchove vo veku 90 rokov. Po neúspešnom atentáte v Rastenburgu vo východnom Prusku 20. júla 1944 ho zatkl a dlho vypočúvalo gestapo, Potom ho poslali do koncentračného tábora Ravensbrück, nakoniec ho z neznámych dôvodov prepustili. Líder operácie Valkýra Claus Schenk von Stauffenberg osobne vtedy 22-ročného Kleista naverboval do sprisahaneckej skupiny. V tom čase sa dobrovoľne prihlásil, že predstúpi v navrhutej

novej uniforme pred Führera, ktorý ju mal schváliť. Pod ňu si Kleist mal dať výbušninu a pred Hitlerom ju odpáliť. Tento plán však zmenili. Po neúspešnom atentáte nacisti popravili takmer päťtisíc ľudí.

19. MAREC

Ospravedlnenie Maďarom žijúcim na Slovensku v súvislosti s Benešovými dekrétmi by bolo cestou k vzájomnému slovensko-maďarskému zmiereniu a uzavretiu minulosti. Vyhlásil to minister zahraničných vecí MR János Martonyi v reakcii na bratislavské rokovania so slovenským rezortným partnerom

Miroslavom Lajčákom, ktorý sa vyjadril, že v atmosfére posilňujúcej sa vzájomnej dôvery je možné nastoliť už aj témy, na

stalo sa VO SVETE
13. 3. – 24. 3. 2013

ktoré mali obidve strany diametrálne rozdielne názory. Šéf slovenskej diplomacie o. i. povedal, že Slovensko je na dobrej ceste dohodnúť sa s Maďarskom na uzavretí spornej témy Benešových dekrétov.

20. MAREC

Kontroverzný 53-ročný novinár Ferenc Szaniszló, známy svojimi rasistickými a antisemitistickými vyjadreniami, vrátil štátne ocenenie. Pri príležitosti nedávneho štátneho sviatku mu ho udelila maďarská vláda za „mimoriadne zásluhy v oblasti žurnalistiky“, čo vyvolalo ostrú kritiku v Izraeli, USA i novinárskej komunite. Podľa Szaniszlóa cena vraj „nestojí za to, ak má poškodiť krajinu“. Televízny hlásateľ sa v minulosti o. i. „preslávil“ výrokmi, v ktorých prirovnal Židov k ľudským opiciam. Tancsicsovu cenu tohto roku vláda udelila aj speváčkovi Jánosovi

Petrásovi z hudobnej skupiny Kárpátia, ktorá vyzývala na násilné zabratie území, o ktoré Maďari prišli po Trianonskej zmluve.

24. MAREC

Vplyvný španielsky denník El País sa ospravedlnil za článok, v ktorom jeho autor prirovnal nemeckú kancelárku Angelu Merkelovú k Adolfovi Hitlerovi, a stiahol ho zo svojho portálu. Ekonóm Juan Torres Lopez zo sevillskej univerzity vo svojom komentári uviedol, že Merkelová ako Hitler „tiež vyhlásila zvyšku Európy vojnu“, tentoraz v záujme výkonnosti nemeckej ekonomiky. **(ao)**

Už nikdy viac

Transparent so slovami Už nikdy viac 15. a 16. marec 1945 zdobí pamätník obetiam 1. a 2. svetovej vojny, ktorý stojí na Skýcove pri kostole. Pätnásteho marca 1945, presne pred 68 rokmi, bola sústredená väčšina obyvateľov obce na tomto pamätnom mieste.

Práve tu boli zhromaždené prevažne ženy s deťmi, starci a muži, ktorí pomáhali protifašistickému odboju doma a v okolitých horách bojujúcim partizánom. Všetci sa obávali o svoje životy. Museli opustiť svoje príbytky a svoju obec. So sebou si vzali len tie najpotrebnejšie veci na prežitie počas plánovaného transportu do koncentračných táborov. Občania, ktorí prežili, sa ešte aj dnes v spomienkach vracajú na tento hrôzostrašný deň. Najmä však na dni potom. Vyhnaní sa po niekoľkých dňoch vracali do rodného hniezda, ktoré bolo už len jedným veľkým spáleniskom. Nemci tento zločin spáchali hneď na druhý deň, 16. marca 1945. Bez svedkov a v nádeji, že partizánska obec Skýcov bude navždy vymazaná z mapy Slovenska. Z desia-

tok obyvateľov, ktorí so zbraňou v ruke pomáhali vyháňať a poraziť fašizmus, žijú už len traja – Jozef Gajdoš, Cyril Matejov a Ján Husák, genpor. v.v. Aj 68 rokov po vojne patrí žijúcim bojovníkom, ale aj tým, ktorí prežili, naša úcta a vďaka.

V nedeľu 17. marca sa uskutočnila pietna spomienka pri príležitosti 68. výročia vypálenia našej obce. Po svätej omši, ktorú celebraval vdp. Juraj Pluta, sa sprievod presunul pred pamätník obetiam 1. a 2. svetovej vojny. Za zvukov hymnickej piesne položili vence a kytice kvetov členovia ZO SZPB, starostovia a pozvaní hostia. Potom zaspieval partizánsku pieseň spevácky súbor Vápenkár. Pieseň zložil už nežijúci partizán, občan Skýcova. Nik sa pri jej slovách neubrnil dojatiu.



V Skýcove si pripomenuli vypálenie obce.

Foto: tk

Potom privítal starosta obce Tomáš Kolembus hostí, prevažne členov SZPB, starostov okolitých obcí a zástupcov z vypálených obcí Kľak a Ostrý Grúň. Nasledoval príhovor starostu obce. Po ňom vystúpil genpor. v.v. Ing.

Ján Husák. Vo svojom príhovore si spomenul na okamihy hrôzy spred 68 rokov. Pietnu spomienku ukončila hymna Slovenskej republiky v podaní dychovej hudby Skýcovanka.

Heslo Už nikdy viac 15. a 16.

marec 1945 je pre nás všetkých mementom, najmä však pre mladú generáciu, musíme im pripomínať hrôzy vojny, aby sa už nikdy nezopakovali, aby oni mohli žiť pokojne a šťastne.

tk

Nezabúdajú na členov

Na zasadnutí OblV SZPB v Novom Meste nad Váhom, ktoré sa konalo 12. marca, jeho predseda Ján Hulínek zaľahoželal členkám k ich sviatku MDŽ a každá z nich dostala i kvetinku. Kladne hodnotil pietnu spomienku 68. výročia partizánskeho boja v Cetune, poďakoval členom za účasť a zvlášť poďakoval Pavlovi Bahníkovi, starostovi

obce Bzince pod Javorinou, za organizovanie podujatia.

Ján Hulínek konštatoval, že členské schôdze ZO SZPB sa už uskutočnili takmer všade. Zároveň pozval členov na oslavu oslobodenia Nového Mesta nad Váhom, ktoré sa konajú 5. apríla v parku Dominika Štubňu, pri pamätníku rumunských vojakov. Na zasadnutí boli prijatí ďalší noví členovia SZPB.

Viliam SOLOVIČ

Uctili si významné poslanie žien

Oslava obidvoch sviatkov má svoje pevné miesto a dlhoročnú tradíciu v kalendári aktivít OblV SZPB v Humennom. Ten na toto podujatie každoročne pozýva početný ženský funkcionársky aktív. Aj v tomto roku humenské a sninské ženy s vdáku prijali pozvanie.

V predpoludňajších hodinách 18. marca ich vo veľkej zasadačke združenej prevádzkovej budovy privítala členka predsedníctva ÚR a tajomníčka OblV SZPB Gabriela Rosičová. Príjemným prekvapením bol program speváckej skupiny Riva pod vedením Iriny Hajdučkovej. V ďalšej časti stretnutia sa k vyše päťdesiatim ženám prihovorel člen predsedníctva OblV Benjamín Bláha.

Vyjadril radosť, že mal možnosť pri tejto slávnostnej príležitosti oslovit' také množstvo funkcionárok zväzu a pedagogičiek, ktoré si príkladne počinajú ako predsedníčky alebo členky výborov základných organizácií, stoja na čele alebo sú členkami rôznych komisií, pracujú ako členky OblV a jeho predsednic-

tva, kde zodpovedne plnia mnohé úlohy vrátane vzornej reprezentácie celej oblastnej organizácie.

Na záver svojho vystúpenia vyzdvihol ich neľahkú funkcionársku prácu, poďakoval sa im za ňu a zároveň ich povzbudil do ďalšieho úsilia v prospech zväzu, poprial pevné zdravie a veľa zdraru v ich osobnom i rodinnom živote. Následne sa prítomným prihovorela poslankyňa mestského zastupiteľstva a predsedníčka prešovskej krajskej a humenskej okresnej organizácie Únie žien Slovenska Anna Capová. Po nej oslovila zhromaždený ženský aktív aj predsedníčka OblV SZPB Valéria Melníková. Vhodným doplnením stretnutia a pripomenutím si blížiacich sa sviatkov jari bola výstava veľkonočných

kraslic vyrobených šikovnými rukami žien pod vedením podpredsedníčky OblV Márie Šľachtovej.

Po skončení oficiálnej časti sa medzi účastníkmi rozprúdila veľmi živá debata. V jej rámci odzneli aj rôzne vážne i humorné životné príbehy z odbojárskej minulosti, no aj z nedávna, množstvo vtipov, napokon si ženy aj zanútili. A to všetko pri chutnom občerstvení, ktoré si kvôli pretrvávajúcemu nedostatku finančných prostriedkov na vnútrozväzovú činnosť pripravili z vlastných zdrojov. Účastníčky ocenili prácu organizátorov podujatia, bez osobného príspevku ktorých by sa ťažko uskutočnilo. Záverečným poďakovaním G. Rosičovej za ich účasť a zaželaním všetkého najlepšieho v práci i živote sa tohtoročné stretnutie žien – členiek zväzu dvoch hornozemských okresov Humenné a Snina – zavŕšilo.

Gabriela ROSIČOVÁ



V Humennom si uctili ženy i učiteľov.

Foto: gr

Martinskí odbojáři na lyžiach

Boje francúzskych partizánov počas druhej svetovej vojny v Turci si odbojáři pripomenuli na 17. ročníku Memoriálu francúzskych partizánov v behu na lyžiach, ktorý bol zároveň aj IV. kolom Slovenského pohára v kategóriách dorastu, dospelých a veteránov v Jedľovinách pri Martine.

Zúčastnilo sa ho 90 pretekárov. Za výborných snehových podmienok akciu zorganizoval Klub be-

žeckého lyžovania Martin v spolupráci s Oblastným výborom SZPB Martin, hlavne obetavého organizátora, odbojára Janka Holigu st., ktorý vo svojej kategórii skončil na piatom mieste.

Náš Janko nechýbal ani na jubilejnom 40. ročníku tradičného diaľkového behu na lyžiach – Biela stopa na Skalke pri Kremnici, kde obsadil na 25 km trati pekné druhé miesto.

Š. TICHÝ



Francúzskych partizánov si pripomenuli na lyžiach.

Foto: Š. Tichý

Vyjadrili rozhorčenie

Ministerstvo zahraničia Ruskej federácie opakovane vyjadrovalo rozhorčenie nad pochodmi, ktoré sa konali v Lotyšsku na oslávenie bývalých príslušníkov oddielov Lotyšskej dobrovoľníckej légie SS a domácich kolaborantov. V súvislosti s udalosťami v Rige, ktoré sa konali 16. marca na počesť bývalých legionárov „Waffen-SS“ to konštatoval hovorca Ministerstva zahraničia RF A. K. Lukashevich.

„Účasť niektorých poslancov z radov vládnucej koalície v uctievaní si členov zločineckej esesáckej organizácie, ktorá bola odsúdená rozhodnutím Norimberského súdneho tribunálu, nemožno považovať inak, než

za znevažovanie pamiatky obetí fašizmu, úmyselné ignorovanie rezolúcie Valného zhromaždenia OSN. O neprípustnosti praktík, ktoré prispievajú k podnecovaniu súčasných foriem rasizmu, xenofóbie, diskriminácie a intolerancie z 20. decembra 2012,“ zdôraznil.

Zároveň dodal, že odsudzujú hanebnú akciu, ktorá sa konala v lotyšskom hlavnom meste. Na druhej strane dúfajú, že „oživenie sympatie k stúpencom nacizmu v Lotyšsku – krajine, ktorá je členom EÚ a NATO, nezostane nepovšimnutá a dostane sa jej riadnej reakcie zo strany medzinárodného spoločenstva.“

red

Vážené ženy, matky – učiteľky, učítelia

Tak ako každý rok, ani tento nezabúdame na významné marcové dátumy, oslavu Medzinárodného dňa žien a Dňa učiteľov. V týchto dňoch osobitne zneli slová chvály a uznania na adresu žien. Právom. Ženy vždy boli a sú spolutvorkyňami hodnôt našej spoločnosti. Mnohé obsluhujú zložité stroje a zariadenia, pracujú na rôznych úsekoch činnosti, liečia, vychovávajú to najcennejšie, čo naša spoločnosť má – deti, mladú generáciu, našu prítomnosť, ale predovšetkým budúcnosť.

Nezabúdajme na hrdinstvo žien, ktoré počas vojny a SNP odvážne bojovali, ošetrovali ranených, pomáhali partizánom, vojakom aj rasovo prenasledovaným. Delili sa o potraviny aj za cenu straty života.

Každý deň je vzácny tým, že nám dáva príležitosť začať odznova. Poznať ženu v nových

podobách. Sú slová, ktoré majú nezmazateľnú váhu, priestor. Povedzme more a vybaví sa vám nekonečnosť priestoru, neustály pohyb, premena. Sú aj nezmazateľné slová – vesmír, vzduch, voda, diaľka. A je aj také slovo

Nezabúdajte na hrdinstvo žien, ktoré počas vojny a SNP odvážne bojovali, ošetrovali ranených, pomáhali partizánom, vojakom aj rasovo prenasledovaným. Delili sa o potraviny aj za cenu straty života.

plné nekonečna. Prостé slovo – žena. Žena napätie, žena túžba, žena sen, žena slasť a bolesť, sklamanie, útecha, ale aj láska kvitne v každom veku.

Ženy, rozdávaté jar, aj keď samé sa od nej vzdávajú. Mladosť ženy je mladosťou človečenstva. Žena je najjemnejšie a najdomyselnejšie ústrojenstvo veľkej prírody.

Príroda ženám učinila právo byť daryňami života. Ôsmy ma-

rec – MDŽ bol vždy oslavovaný ako deň boja žien proti vojne, za život, slobodnú spoločnosť. Ženy vždy boli spolutvorkyňami dejín a svojou prítomnosťou priaznivo vplývali aj na nás mužov. Vo Vašej prítomnosti, ženy, sme odrazu

iní, jemnejší. Preto vďaka Vám za všetko, čo pre nás robíte. Vďaka za vykonanú prácu, ale aj za dni s Vami prežitú, tie naplnené slnkom vzájomného porozumenia.

Byť učiteľom je náročné a zložitú povolanie. Prítom prekrásne. Iste, učiteľ národov J. A. Komenského, pri príležitosti jeho narodenia sa oslavuje Deň učiteľov, by veľmi smútil nad súčasným postavením učiteľov.

Dochádza k popretiu rozhod-

júcej úlohy osobnosti, pedagoga, ktorý je hlavným činiteľom výchovného a vzdelávacieho procesu. Jeho spoločenské poníženie, podhodnotenie zaslúženej odmeny, jeho nenahraditeľné pôsobenie musí byť obnovené!

V súčasnom zrýchlenom pokroku vedy, techniky, výroby a spotreby v podmienkach tzv. globalizácie nutne potrebujeme vnímať nové faktory civilizácie, vzájomne prepojené niekoľkonásobne s efektívnosťou.

Snaha smerovať vzdelávanie k tvorbe nejakých bábok slúžiacich tržným prepletencom vracia terajšie generácie do obdobia raného kapitalistického poddanstva.

Všetkým učiteľom – učiteľkám chcem zo srdca poďakovať za ich záslužnú prácu, ochotu odovzdávať seba, svoje vedomosti, entuziazmus, tvorivosť svojim

žiakom, poďakovať za ochotu pracovať na sebe, obetovať sa pre svojich žiakov, snahu vychovávať z nich múdrych, tvorivých mladých ľudí, pripraviť ich na život v tejto zložitej dobe, pre prosperujúce Slovensko.

Prosím, vysvetľujte žiakom a študentom novšiu históriu Slovenska, otázky vlastenectva, lásky a vernosti k vlasti a úcty k starším.

Nezabúdajte pri výchove a vzdelávaní na odvážnych bojovníkov so zbraňou v ruke, trpiacich občanov a celé rodiny v 2. svetovej vojne a SNP. Preto odovzdávajte štafetu uctievania si všetkých, ktorí neváhali položiť životy a zdravie za šťastnú budúcnosť detí.

A deti nesmú zabúdať na hrdinské činy rodičov, starých rodičov a svojich predkov.

Pavol SEČNÁR

(Príhovor predsedu SZPB odznel na oslavách pri príležitosti MDŽ a Dňa učiteľov v Banskej Bystrici 15. marca)

Postava Čapajeva vyvoláva dnes často úškrn

Keď vypustili režiséri Sergej a Dmitrij Vasilievovi do verejnosti v 1934-tom roku svoj film Čapajev, ešte netušili, že už rok nato sa bude premietat' aj v Masarykovom Československu. Ved' českí vojaci sú tu už na začiatku filmu uvedení v dosť nepriaznivom svetle. Netušili ani to, že toto ich filmové dielo získa najvyššie ohodnotenia vo výbere zahraničných filmov v Spojených štátoch amerických a v Paríži. V 60. rokoch, keď nám tento film premietali na základnej škole, som ešte ani ja netušil, že si

ho budem môcť znova pozrieť už v pokročilom veku na internete alebo DVD nahrávke. Vtedy sme vlastne ani nevedeli, čo to je internet alebo DVD. Postava Čapajeva, ktorú stvárnil vynikajúci herec z tých čias Boris Babočkín, mi však predsa len ostala v pamäti. Neskôr som si ju oživil vďaka knihe Dmitrija Furmanova Čapajev. V detských a mládeneckých rokoch nám bola táto postava legendárneho vojaka a veliteľa príkladom statočnosti, odolnosti a odvahy. V tých rokoch sme ani len nerozmysľali nad

tým, že všetko mohlo byť aj trochu inak, ako sme videli vo filme a ako to popisuje jeho politický komisár Furmanov. V súčasnej dobe vyvoláva postava Čapajeva na mnohých tvárach už iba úškrn, predsa však, keď si koncom mesiaca pripomenieme výročie jeho narodenia, skúsme sa zamyslieť nad touto legendárnou postavou aj z pohľadu dnešných čias.

V detských a mládeneckých rokoch, nám bola postava legendárneho vojaka a veliteľa Čapajeva príkladom statočnosti, odolnosti a odvahy.

Unavený vražednou reklamou, Farmou, kriminálkami a seriálmi, ktoré nám ponúka súčasná televízia, som si našiel čas a pozrel som na internete 12-dielny seriál Strasti po Čapaju, ktorý natočil v minulom roku v Rusku, režisér Sergej Ščerbin. V hlavných postavách ma zaujali predovšetkým Sergej Strel'nikov, Maxim Drozd, Julija Galkinová, Sofja Čil'kovová... Zaujímalo ma však predovšetkým to, ako sa s touto postavou popasovali súčasní filmoví tvorcovia, pretože každý vieme, že podobné diela sa nikdy nezaobišli bez propagandy z tých čias. Nemýlil som sa – Čapajev nám bol predstavený v prirodzenejšom svetle, ako normálny človek z mäsa a kostí, ktorý si doprial aj prirodzené ľudské pôžitky. Dozvedel som sa mnohé, čo som doteraz nevedel. Ono to poriadne zaškrípalo medzi ním a politickým komisárom, ktorý vraj Čapajeva aj postrelil, keď zistil, že mu behá za jeho ženou. Furmanov až potom, keď to rozchodil, napísal o tomto vojakovi a veliteľovi svoju

knihu. Práve vtedy, keď jeho vojaci sedeli na schodoch pred nemocnicou, v ktorej Čapajev operovali, vznikla pieseň – Gulal po Uralu Čapajev geroj... Čapajev však nemal pletky iba s komisárovou ženou, zaplietol sa aj s dcérou bohatého bielogvardejského dôstojníka a potom ešte aj s inými. Ktorá žena by vtedy odolala jeho bohatierskej postave, vykrúteným fúzom a legende okolo neho. Kto vie, ako by dopadol, keby sa dožil čias, keď Stalin začal robiť v armáde čistky. Nič z tohto všetkého neubralo medzi vojakmi na jeho popularite, naopak, ostal obľúbeným aj v tomto seriáli. Veľakrát by človek nedbal vstúpiť do deja tohto filmu a Čapajeva v niektorých epizódach napomenúť za prehršky voči ženám a tvrdosti voči svojim vojakom...

– Nerob tak Vasilij, uškodíš svojej povesti a pamiatke, rád by mu povedal.

Občianska vojna však bola krutá a vybrala si častokrát obeť iba kvôli podozreniu. Plné priekopy boli vtedy popravených obetí strašných masakrov a nechávali ich za sebou aj Denikin, Kornilov, Kolčak... Vešalo, strieľalo, topilo sa každodenne. Takéto doby má občianska vojna.

Príbeh o Čapajevovi je príbehom nielen o odvahe a statočnosti jedného človeka, je to príbeh aj o utrpení celkom obyčajných ľudí. Spomenul som ho aj preto, lebo až s neuveriteľnou ľahkosťou sa dnes píše o občianskych vojnách a revolúciách vo svete, niekedy až s posmeškami alebo úškrnom. Akoby sme boli múdrejší, odvážnejší a statočnejší, než boli naši predkovia. Kto vie, koľko tej odvahy a statočnosti by v nás ostalo, ak by sme sa pozerali do hlavne revolvera, ktorým na nás mieri komisár ČA alebo bielogvardejský dôstojník.

Rudolf SLEZÁK

AFORIZMY

Kto trpí klaustrofóbiou, nemal by sa uzatvárať do seba.

Keď už odpočúvať, tak bútlavé vrby.

Čiernemu humoru by mal rozumieť aj farboslepý.

Skutočný optimista verí ešte aj politikom.

Autobusy bývajú na rozdiel od hláv niektorých politikov plné.

Chudobní dovolenkujú pri mŕtvom ramene, bohatí pri mŕtvom mori.

Peter GOSSÁNYI



Bráňme sa depresii zo zimy

Ubrániť sa pred pocitmi depresie z dlhej a nekončiacej zimy môžeme podľa psychológov tak, že budeme vyhľadávať zážitky, ktoré nám robia radosť a sú nezávislé od počasia. Aj keď vonku prší či sneží, dôležité je, aby sme mali slnko v duši, dodávajú.

Podľa psychológa Martina Milera je síce logické, že podľa dátumu v kalendári očakávame pekné počasie, no pripomína, že počasie sa dátumom v kalendári ani našimi predstavami neriadi. Pripomenul aj myšlienku, ktorú rozvíjala už filozofia starovekého Grécka. „Už tá učila, že nie veci samotné, ale to, ako sa na ne pozeráme, nám robí zle,“ zdôraznil Miler. Úplne najlepšie by teda podľa Milera bolo, aby sme prijali, že niektoré veci, ako napríklad počasie, nemôžeme ovplyvniť.

Ak toho nie sme schopní, je podľa Milera potrebné aspoň to,

aby sme odpoveď na našu zlú náladu nehľadali vonku, ale v našom vnútri. „Tam je odpoveď a liek na veľa vecí, aj na prípadnú zlú náladu z počasia,“ povedal Miler. „To príjemné slnečno si môžeme urobiť vo svojom vnútri spomienkami na leto či na pekné veci, ktoré sme prežili s rodinou či s priateľmi.“

Psychologička Denisa Maderová pripomína, že nedostatok slnka nepriaznivo vplýva nielen na psychický, ale aj na fyzický výkon. „Preto je dôležité, aby sme rešpektovali únavu nášho tela a jeho potrebu oddychovať, dodržiavali správnu životosprávu, pitný režim

a rovnako mali dostatočný prísun vitamínov a minerálov,“ uviedla Maderová.



Hoci je podľa dátumu v kalendári už jar, zime akoby sa nechcelo odísť.

Ilustr. foto red

Úmrtnosť pacientov na kardiovaskulárne príhody klesá

Vďaka pokroku v kardiológii úmrtnosť pacientov na akútne kardiovaskulárne príhody klesá. Narastá však počet pacientov s chronickými chorobami srdca, predovšetkým s chronickým srdcovým zlyhávaním.

Jednou z príčin tohto vývoja je podľa odborníkov nedostatočné povedomie verejnosti. V tejto súvislosti sa čoraz viac do popredia záujmu dostáva srdcová frekvencia ako významný rizikový faktor, podobne ako krvný tlak či cholesterol.

Ako priblížila kardiologička Eva Goncalvesová, medzi symptómy chronického srdcového zlyhávania patrí dýchavičnosť, únava, znížená fyzická aktivita, opuchy chodidiel, členkov a brucha i spomínaná zvýšená srdcová frekvencia. Na Slovensku ním trpí

asi 100 000 pacientov, spôsobuje asi 1900 úmrtí ročne a podpisuje sa pod asi 4000 hospitalizácií.

Napríklad pacient s rozsiahlym srdcovým infarktom, ktorý pred rokmi zväčša zomieral v priebehu minút či hodín, v súčasnosti vďaka účinným lekárskeým zásahom akútnu situáciu prežije. Ostáva mu však závažné poškodenie srdca, ktoré v horizonte mesiacov či rokov vyústí do chronického

srdcového zlyhávania (CHSZ). Pri tomto komplexnom ochorení srdce postupne stráca schopnosť pumpovať krv do organizmu. Jeho vývin môže byť urýchlený ďalšími faktormi, napríklad dlho nedostatočne liečeným vysokým krvným tlakom či poškodením srdcových chlopní.

Srdcové zlyhávanie nepostihuje len staršiu časť populácie, ale aj ľudí v produktívnom veku. Vo

veku 40 až 59 rokov nejakou formou srdcového zlyhávania trpia už takmer dve percentá mužov. Napriek zlepšeniu starostlivosti o pacientov s chronickým srdcovým zlyhávaním v posledných rokoch a dostupnosti dobrých, kvalitných liekov majú pacienti s CHSZ stále vysokú úmrtnosť a v priemere až dvakrát ročne musia byť hospitalizovaní v dôsledku svojho ochorenia.

red TASR

Dvesto stalingradských dní

Druhá svetová vojna priniesla na európskom kontinente mnoho krvavých udalostí a neočakávaných zvrátov. Jeden z najväčších sa odohral roku 1943, keď nemecké armády postúpili v Rusku až ku Stalingradu, do blízkosti Moskvy a na Krym.

V Stalingrade sa bojovalo o každý dom a boje trvali nekončiacich dvesto dní. Až sa vojskám Červenej armády podarilo obkľúčiť armádu maršala Paulusa a doslova ju zlikvidovať. Tieto dni urputných bojov a utrpení zachytili na kresbách vojaci a ďalší ruskí umelci. Dnes sú spolu s ďalšími dokumentmi súčasťou Národného múzea Veľkej vlasteneckej vojny. Časť týchto kresieb poskytlo múzeum Ruskému centru vedy a kultúry na ulici Fraňa Kráľa v Bratislave. Na otvorení výstavy týchto grafických prác sa 12. marca zúčastnili a návštevníkom sa prihovorili kultúrny atašé Veľvyslanectva Ruskej federácie

S. A. Krylov a riaditeľ centra A. Bušujev. Prítomní boli vojenský atašé O. V. Afanasjev, predseda SZPB P. Sečkář, bratislavskí veteráni – účastníci protifašistického odboja a ďalší hostia. Výstavu usporiadali pri príležitosti 70. výročia bojov v Stalingrade, ktoré priniesli zásadný obrat vo vojnových udalostiach, čím sa vlastne začala aj porážka fašistického Nemecka. Po Bratislave prenesú výstavu aj do Banskej Bystrice a Košíc. Aby si ľudia, najmä mladšie generácie, pripomenuli životné osudy miliónov ľudí počas vojny, aby na ne pamätali a nezabúdali.

Martin KUČEK



Návštevníkov vystavené práce zaujali.

Foto: M. Kuček

PRIESKUM: Mládež vie málo o holokauste a slovenskom štáte

Informovanosť obyvateľov SR o vojnovom slovenskom štáte (1939-1945), o arizácii, židovských transportoch a holokauste mapoval sociologický prieskum, ktorý realizovala nezávislá občianska iniciatíva odborníkov v januári tohto roku. Výsledky tohto prieskumu, ktoré prezentovali v polovici marca v Bratislave, ukázali, že najmä mládež na Slovensku má veľmi nedostatočné vedomosti o tomto období našich dejín.

Oľga Gyárfášová z Inštitútu pre verejné otázky (IVO) informovala, že zber údajov pre výskum pod názvom „Slovenský vojnový štát a holokaust v kolektívnej pamäti slovenskej spoločnosti“ zabezpečila agentúra FOCUS prostredníctvom vyškolených anketárov na reprezentatívnej vzorke 1094 obyvateľov SR vo veku od 15 rokov metódou osobných rozhovorov.

Vysoký počet respondentov, asi 34 percent, v odpovedi na otázku, kto boli predstavitelia vojnového slovenského štátu, odpovedal „neviem“ alebo „nezaujíma ma o to“ a pod. „Necelých 60 percent uviedlo prezidenta Tisa ako predstaviteľa tohto štátu, iných predstaviteľov však mnohí nepoznali, alebo uviedli mená ľudí, ktorí boli v opozícii proti predstaviteľom vojnového slovenského štátu,“ konštatovala Gyárfášová.

Ako ďalej uviedla, ďalšia z anketových otázok znela – „Čo znamená pojem arizácia?“ – a vyše 50 percent respondentov odpovedalo, že nevie, čo toto slovo znamená. Približne jedna pätina opýtaných uviedla správnu odpoveď. Rovnako na otázku, „približne koľko ľudí bolo zo Slovenska deportovaných?“, takmer 50 percent

respondentov odpovedalo – „neviem“. Podľa Gyárfášovej je alarmujúce, že odpoveď „neviem“ sa vyskytovala predovšetkým u tých najmladších respondentov (v kategórii 15–17 a 18–21 rokov).

Monika Vrzgulová z Dokumentačného strediska holokaustu v tejto súvislosti uviedla, že spo-

Vzhl'adom na existujúce prejavy xenofóbie a netolerancie je veľmi dôležité pripomínať udalosti prenasledovania židovských obyvateľov, deportácií a holokaustu.

mínané výsledky otvárajú otázku – čo a ako sa na školách o vojnovom slovenskom štáte učí. Spomenula, že v polovici 90-tych rokov učiteľia volali po učebniciach k tejto téme, v nasledujúcich rokoch sa však ukázalo, že podkladov a materiálov o vojnovom slovenskom štáte je dosť. Navyše sa organizovali semináre pre učiteľov o týchto otázkach.

Ján Hlavinka z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied (SAV) vo svojom vystúpení venoval pozornosť rôznym aspektom arizácie – privlastneniu si majetku Židov Nežidmi. Spomenul udalosti, ktoré tomu predchádzali, napríklad diskusie o tom, ako obmedziť postavenie Židov v krajine, neskôr odnímanie živnostenských oprávnení, vznik

Ústredného hospodárskeho úradu, až po vyvlastnenie židovského majetku štátom alebo fyzickými či právnickými osobami. Dotkol sa aj korupcie či rodinkárstva pri arizácii, dodal však, že každý prípad arizácie teba posudzovať individuálne.

Filozof Fedor Blaščák zo spoločnosti Memory Kontrol informoval účastníkov stretnutia o podobnom výskume, ktorý sa realizoval v Maďarsku a porovnal výsledky s výskumom na Slovensku. Podľa jeho slov obyvatelia v Maďarsku uviedli veľmi podobné odpovede ako respondenti na Slovensku.

Súčasťou stretnutia, na ktorom sa zúčastnili sociológovia, historici, etnológovia a ďalší odborníci, ako aj zástupcovia Židovskej náboženskej obce, novinári a hostia z iných inštitúcií, bola diskusia. Vyplývalo z nej, že treba zlepšiť výučbu o vojnovom slovenskom štáte a holokauste na školách. Viacerí účastníci vyslovili názor, že mnohí učiteľia sa obávajú otvoriť tému totalitného režimu. Slovenská verejnosť akoby bola traumatizovaná udalosťami z toho obdobia a nechcela sa k nim vracat'. Mnohí však zdôraznili, že vzhl'adom na existujúce prejavy xenofóbie a netolerancie je veľmi dôležité pripomínať udalosti prenasledovania židovských obyvateľov, deportácií a holokaustu.

red TASR

Oslobodenie miest a obcí, ale aj oslava ž

Komjatické fašiangy 2013

Posledná sobota pred Popolcovou stredou sa niesla v našej obci v duchu fašiangových tradícií. Konal sa 3. ročník slávnosti pod názvom Komjatické fašiangy. Akcia sa konala pod záštitou Obecného úradu v Komjaticiach, v spolupráci s Klubom dôchodcov a ZO SZPB v Komjaticiach.

Deň sa začal pravou dedinskou zabíjačkou na námestí. Suroviny z prasiatka sa dostali do rúk tým správnym odborníkom a iný výsledok ako vynikajúci sa nedal ani očakávať. Občania i návštevníci Komjatíc si pochutnávali na zabíjačkových špecialitách, na hurkách, klobáskach, žobráckej kaši, podbradku, kapustnici, na pečenom mäse... Pripravený bol aj horúci čaj s rumom. Popoludní program pokračoval karnevalovým sprievodom po obci. Počas sprievodu sa spievali tradičné fašiangové piesne, dokonca sa i tancovalo. K výbornej atmosfére prispieval hudobný doprovod. Zároveň boli občania obce pozvaní na fašiangovú zábavu, ktorá sa konala v kultúrnom dome. Šikovné gazdinky pripravili chutné šišky a nachystané bolo aj vínko. Starosta obce Peter Hlavatý poďakoval organizátorom, sponzorom a všetkým, ktorí sa akoukoľvek formou podieľali na konaní fašiangovej akcie, taktiež poďakoval občanom a návštevníkom

za účasť. Priebeh podujatia nám svojimi piesňami spríjemňovali komjatické spevácke súbory: folklórna spevácka skupina Komjaticanka pod vedením Viery Cifrovej a spevácky súbor Nádej pri KD a ZO SZPB Komjatice pod vedením Magdalény Novákovéj. Vyvrcholením bolo pochovávanie basy v podaní seniorov z Klubu dôchodcov. Pri smútočnom obrade nechýbali plačky, smrčka, čestná stráž, farár, kostolník či miništrant. Smútočný prejav bol popretkávaný úsmevnými pasážami, okorenený patričnou dávkou humoru i nárekom plačiek. Pochovaním basy sme sa rozlúčili so zábavou a veselosťou a začína sa štyridsaťdňový pôst. Fašiangový program ešte pokračoval sprievodom masiek, vyhodnotením najkrajšej masky Komjatických fašiangov 2013 a veselnicou. Celý deň príjemnú atmosféru vydarenej akcie zaznamenával štáb STV, ktorý vyrábala reláciu „Senior klub“ o komjatických dôchodcoch.

ZO SZPB Komjatice



Na tohtoročných Komjatických fašiangoch vládla výborná nálada.

Beh ulicami Jasenia

Obec Jasenia, ležiaca na južnom svahu Nízkych Tatier – pod masívom Chabenec, sa prvýkrát spomína v roku 1424 v listine Žigmunda ako banská osada. Zohrala dôležitú úlohu počas SNP, keď sa dolina Lomníštá stala sídlom hlavného štábu partizánskeho hnutia generála Asmolovova.

Po potlačení povstania sa 10. 11. 1944 uskutočnil namáhavý ústup do hôr s prechodom cez Chabenec. V tomto Pochode smrti zahynul Ján Šverma a ďalších asi sto partizánov. Do bojov v SNP sa aktívne zapojili aj občania Jasenia. Obec bola oslobodená 21. marca 1945.

Predstavitelia obce a miestna organizácia SZPB sa na pamiatku týchto udalostí rozhodli založiť tradičný Beh ulicami Jasenia. Tohto roku pri príležitosti 68. výročia oslobodenia obce sa uskutočnil už piaty ročník. Pred pretekmi sa najprv uskutočnil pietny akt pri pamätníku padlých občanov Jasenia. Veniec vďaka položila starostka obce Elena Kordíková a miestny predseda SZPB Jozef Babka spoločne so zástupcami pretekárov a hostí.

Na miestnom futbalovom štadióne sa na štart postavilo rekordných 65 pretekárov – jednak z celého Slovenska a 5 Poliakov z lokality Mszana Dolna. Za pomerne pekného počasia ich odštartoval podpredseda banskobystrického samosprávneho kraja Pavol Belko. Za povzbudzovania fanúšikov odbehlo 6 žiakov 1 km a piati dorastenci, 13 žien a 12 mužov nad 60 rokov po 5 km. Muži

do 60 rokov museli prebehnúť okruh dvakrát, teda 10 km.

Najstarším účastníkom bol 78-ročný František Číž z Prievidze, najmladším domáci žiačik Paľko Štrba. Z najďalej bol víťaz kategórie muži do 70 rokov Zygmont Lyznicki z Poľska, súčasne dosiahol z mužov najlepší čas. Zo žien bola najrýchlejšia Martina Merková z AŠK Grafo-bal Skalica, najstaršia účastníčka bola Emília Budínska z KRB Partizánske. Domáca Martina Makovínyová súťažila aj s dcérou. Starosta obce Horná Lehota Vladimír Bušniak tiež čestne obhájoval farby svojej obce. Priebeh preteku oživovala vtipným komentárom moderátorka preteku Marika Budová.

Pohodová atmosféra sa preniesla aj do celkového vyhodnotenia. Víťazi jednotlivých kategórií dostali od organizátorov praktickú cenu – vrečko zemiakov. V obci najčastejšie pestovaná plodina. Záver bol spečatený dobrým gulášom.

Nakoniec sme sa poďakovali organizátorom za príjemný spoločenský zážitok. Domov sme sa rozchádzali s príslubom, že sa o rok stretne na 6. ročníku.

Milan KOVÁČIK



V Jarabine zavinšovali ženám aj hudbou a spevom.

Foto: ph



Beh ulicami Jasenia sa konal už p

Výročie oslobodení

Už 68 rokov uplynulo odo dňa 8. marca 1945, keď bola Dobrá Niva oslobodená vojskami sovietskej a rumunskej armády. ZO SZPB si toto výročie pripomenula slávnostnou schôdzou, ktorej sa zúčastnili aj predseda Oblastného výboru SZPB vo Zvolene Pavol Šebeň a člen oblastného výboru Ján Gubčo.

Po slávnostnom príhovore predsedu ZO SZPB Jána Slo-siarika sa členovia oboznámili s úlohami ZO SZPB v najbližšom období. Potom sa slova ujal predseda Oblastného výboru P. Šebeň, ktorý pozitívne hodnotil činnosť ZO SZPB v Dobrej

Nive za uplynulé obdobie. Vyzdvihol, že členská základňa ide naprieč politickým spektrom so spoločnou myšlienkou prihlásenia sa k národnooslobodzovaciemu boju. Spomenul aj súčasné postavenie organizácie, ktoré je prakticky v polohe

podobnej ďalším 3000 občianskych združení, ktoré v našej spoločnosti existujú. Tento stav je neprijateľný pre našu organizáciu a je potrebné aj zo strany vlády urobiť také opatrenia, ktoré zdôraznia význam SZPB v spoločnosti. V diskusii vystúpil aj starosta obce Martin Krúdy, tiež člen ZO, ktorý hovoril o pomoci obce pri zabezpečení osláv či už pri výročí oslobodenia obce, konca II. svetovej voj-

Žien a fašiangov sú súčasťou života SZPB



Foto: ZO SZPB Komjatice



Juraj Vrabec maľuje kraslice.

Foto: Š. Tichý



Oslobodenie Dobrej Nivy si pripomenuli slávnostne.

Foto: zz



iatykrát.

Foto: M. Kováčik



Obec Preňčov si pripomenula svoje oslobodenie.

Foto: ZO SZPB Preňčov

ia obce

ny, ale i vypuknutia SNP. Teší ho, že účasť občanov na týchto podujatiach neklesá a zúčastňujú sa ich i mladé rodiny s deťmi. Po jeho vystúpení sa do diskusie prihlásil Ján Paulíny, ktorý v súvislosti s prípravou vydania publikácie k 760. výročiu prvej písomnej zmienky o obci pripravil kapitolu o činnosti ZO SZPB v Dobrej Nive. V závere schôdze prišiel rad i na gratulácie. Člen organizácie Štefan Bezek oslávil

významné životné jubileum – 60 rokov, ku ktorému mu blahoželali všetci prítomní členovia.

Po schôdzi oslavy pokračovali položením spomienkových kytíc k pamätníku obetiam II. svetovej vojny a slávnosťou v kultúrnom dome. Po slávnostnom príhovore starostu obce Martina Krúdyho, v ktorom priblížil prítomným občanom hrôzy vojny i chvíle oslobodenia obce, nasledoval kultúrny program. V ňom vystúpili divadelní ochotníci súboru Ráztočan s naštudovaním divadelnej hry Zuzany

Vaníkovej Zámček. Publikum potleskom ocenilo herecké výkony divadelníkov a na záver aj starosta obce poďakoval súboru za pekný umelecký zážitok.

Oslobodenie obce si v marci pripomenuli aj obyvatelia Preňčova. Členovia Základnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov spolu so žiakmi Základnej školy na čele so starostkou obce A. Ciglanovou položili kyticu k pomníku padlých dňa 4. marca 2013. **Zdenko ZAJAC, ZO SZPB Preňčov**

Zavinšovali ženám

Členovia výboru ZO SZPB v Jarabine sa v nedeľu 17. marca stretli so svojimi členkami, aby si pripomenuli Medzinárodný deň žien.

Prítomných privítal predseda ZO Peter Herko. V slávnostnom príhovore podpredseda ZO Jozef Kovalčík pozdravil ženy a pripomenul im históriu a vznik sviatku MDŽ. Ženy pozdravil aj starosta obce Mikuláš Kaňa ktorý vyzdvihol ich postavenie v rodine, spoločnosti, ale najmä na spolupodieľaní sa na rozvoji našej obce, najmä na kultúrnej a spoločenskej činnosti.

Členky ZO prišli pozdraviť so

svojím programom aj žiaci tunajšej ZŠ, ktorí ich potešili peknými básňami a spevom. Nezaháľali ani mladšie členky ZO Anna Suková a Marta Rükschlová, ktoré so svojimi zvonivými hlasmi potešili srdcia všetkých prítomných.

Po kultúrnom programe muži odovzdali ženám spomienkové darčeky, ktoré pripravili žiaci ZŠ, a kytice karafiátov. Po ukončení oficiálnej časti bol podaný slávnostný obed.

Staršie a choré ženy členovia výboru navštívili doma, kde im odovzdali pozdrav z posedenia a darčeky s kyticou.

Peter HERKO

Veľká noc v Martine

V čase predveľkonočnom sa členovia Oblastného výboru SZPB Martin v hojnom počte zúčastnili na podujatí tvorivé dielne, ktoré organizovalo Denné centrum Senior klub v spolupráci s mestom Martin.

Seniori tu robili ukážky na naše veľkonočné ozdoby. Na stoloch boli veľkonočné vajčká, postavičky zo šúpolia, košíky z prútia, ozdobné predmety z farebného drôtika, patchwork.

Prácu šikovných tvorcov veľkonočných ozdôb si so záujmom

pozrel aj primátor mesta Andrej Hrnčiar.

Po krátkom kultúrnom programe nás hovorca mesta Jozef Petráš informoval o službách, ktoré mesto občanom poskytuje. Hovoril o SMS Infokanáli – o túto službu bol najväčší záujem, priamo v klube sa mnohí odbojár aj zaregistrovali, Elektronickom strážcovi seniorov či Mestskej karte Martin. V závere podujatia odpovedal primátor na páľčivé otázky, ktoré sa najviac dotýkajú seniorov.

Š. TICHÝ

Vo Zvolení si pripomenuli príchod slobody

Tak, ako každý rok, mestský úrad a ObIV SZPB si pripomenuli oslobodenie mesta Zvolen od hrôz fašizmu. Na oslavy prijali pozvanie veľvyslancí RF, Ukrajiny, Bieloruska, Rumunska, za Českú republiku delegácia vedená pridelencom obrany ČR v SR plk. Romanom Kopřivom a predseda SZPB Pavol Sečkář.

Medzi pozvanými hosťami nechýbali ani predstavitelia štátnej správy, samosprávy a OS SR. Napriek zlému a chladnému počasiu sa spomienkových osláv zúčastnili členovia SZPB, priami účastníci odboja a zástupcovia politických strán.

Zástupca primátora Juraj Družbacký vo svojom vystúpení pripomenul historické udalosti pri oslobodzovaní nášho mesta Červenou a rumunskou armádou. Zdôraznil, že hrôzy fašizmu sa nesmú zopakovať.

Predseda SZPB Pavol Sečkář sa vo svojom vystúpení zamerával na odkaz II. svetovej vojny a nebezpečenstvo novodobého narastajúceho fašizmu. Pripomenul, že SR sa hlási k odkazu SNP. Tento odkaz je jedným z hlavných historických pilierov našej modernej štátnosti. Na krátku dobu sa stalo Slovensko z milosti hnedej totality formálne samostatným štátikom, v skutočnosti poslušným satelitom. Režim sa tu udržiaval za cenu potlačania slobody a za cenu fyzickej likvidácie svojich ob-

čanov, za ktorú dokonca ochotne platil. Pohrobkovia tohto obdobia aj v 21. storočí tvrdia, že bolo dobre. Ale na koho účet? Odboj, ktorý sa postupne zdvihol, nebol namierený proti štátu preto, lebo bol Slovenský. Bol namierený proti štátu preto, lebo to bol štát fašistický. Bol svojou podstatou protidemokratický, násilnícky, neľudský. Celý marec jednotky Červenej armády generála Žmačenka spolu s jednotkami rumunskej armády generála Daskaleska viedli ťažké boje o zvolenský a banskobystričský priestor. Sloboda prišla do Zvolena 14. marca 1945.

Ďalej požiadal prítomných, aby zabránili nebezpečeniu narastania a oživovaniu fašizmu a extrémneho nacionalizmu. Ako memento pre súčasť a budúce generácie. „Trvalo prehlbujeme priateľstvá národov a národností zrodených v krvavom boji proti fašizmu a nemeckému nacizmu. A deti nesmú zabúdať na hrdinské činy otcov a starých otcov,“ zdôraznil Sečkář.

Ján KAŠICA
tajomník ObIV SZPB, Zvolen

Juraj Jánošík

(okolo 25. 1. 1688 – 18. 3. 1713) – ĽUDOVÝ HRDINA

Máloktorá osobnosť na Slovensku je opradená toľkými legendami a povestami ako Juraj Jánošík, po ktorom sú pomenované kdejaké skaly, horské masívy na strednom Slovensku, ale napríklad aj folklórne slávnosti a v rodnej dedine stojí jeho socha v nadživotnej veľkosti. Stal sa legendárnym hrdinom ľudových rozprávok, povestí, piesní a tancov, ale i vďačným námetom pre spisovateľov, hudobných skladateľov, maliarov, tvorcov filmov, divadelných hier či muzikálov.

Podľa legiend, povestí, románov, filmov bol Jánošík úspešný zbojník, ktorý bohatým bral a chudobným rozdával. Zdá sa, že pravda je trochu iná: Jánošík bol zbojník, akých chodilo po Slovensku v tom čase hocikolko. Aj s rozdávaním chudobným je to dosť neisté, v zápisnici zo súdu, ktorý prešetroval jeho zbojstvá, sa o ničom takom nehovorí. V jednej výpovedi sa priznal, že niektoré ulúpené veci rozdal dievčatám a ženám v Terchovej a v okolí, čo niektorí chápali skôr ako protislužbu. Otázny je aj Jánošíkov poklad, ktorý má byť dodnes zakopaný kdesi v lese, ale k väčšej koristi sa nemal kde dostať. Zbojníci si v tom čase na bohatých netrúfali, zväčša prepadávali iba zemanov a kupcov, občas nejakého baróna, a tí pri sebe nenesli veľké bohatstvo a už vôbec neprevádzali truhlice plné šperkov či dukátov, ako to vidieť vo filmoch o zbojníkoch. Juraj Jánošík vraj počas mučenia povedal, že kdesi pod jedľu zakopal akýsi lup, ale nemusí to byť pravda, lebo mučenie bolo kruté a priznanie sa bralo ako poľahčujúca okolnosť. Ak je niečo na tom pravdy, bolo to nanajvýš pár zlatiek, pretože počet prepádov bol už vtedy známy a o žiadnom veľkom lupe sa nehovorilo.

Ďalším veľkým mýtom je Jánošíkovo polapenie. Nie je pravda, ako hovorí legenda, že mu podhodili pod nohy hrach, na ktorom sa pošmykol. Zatkli ho u kamaráta

Tomáša Uhorčíka, ktorý bol pred Jánošíkom zbojníckym kapitánom. Vyše tridsať drábov z liptovskej sedrie obkolesilo dom Tomáša Uhorčíka, ktorý v Klenovci žil usporiadaným životom pod menom Martin Mravac, a poľahky ich obidvoch chytili. Bolo to na jeseň 1712. Potom Jánošíka uväznili v Hrachove, ale podarilo sa mu podplatiť stráž a ujsť. Začiatkom roku 1713 ho opäť chytili a uväznili v kaštieli Vranovo v Liptovskom Mikuláši-Palúdzke. Stoličný súd ho odsúdil na smrť obesením na hák. Obvinili ho, že sa stal vodcom zbojníkov, kradol a zbíjal. Počas vyšetrovania a pri mučení Jánošík na otázky neodpovedal. Jeho obhajca vyvrátil obvinenie z vraždy a ako poľahčujúcu okolnosť uviedol nízky vek (Jánošík mal iba 25 rokov) a krátky čas zbojníčenia. Napriek tomu liptovský súd rozsudok smrti vyniesol a Juraj Jánošík bol 18. marca 1713 popravený.

Kto bol vlastne ten ospevovaný legendárny Jánošík? Ani historici doposiaľ celkom nezodpovedali túto otázku. Potvrdilo sa, že sa narodil v Terchovej, lebo na fare vo Varíne sa zachoval zápis o krste. Jeho rodičia boli chudobní poddaní a ich deti museli od malička pracovať na poddanskom hospodárstve.

Roku 1706 mladý Juraj narukoval a dva roky slúžil v armáde Františka II. Rákociho, neskôr sa pridol na stranu cisárskej armá-

dy, v ktorej vykonával aj strážnu službu na Bytčianskom zámku. Tam sa zoznámil so zbojníckym kapitánom Tomášom Uhorčíkom.

Slovensku, v Poľsku, v Sliezske a na Morave. V zime sa zvyčajne rozchádzali, a aby ich nechytli, často menili miesta svojho pobytu.

venských ľudí vždy, keď sa ocitli na dejinných križovatkách, a to, či chceme alebo nie, dodnes pretrváva.

Jánošík navždy zostane pre Slovákov legendou a národným hrdinom. Pre jeho spropagovanie vo svete veľa urobili viacerí umelci. Jánošíkovská tematika rezonuje napríklad v básňach Janka Kráľa, Sama Chalupku a predovšetkým Jána Bottu. Známe sú aj niektoré romány o Jánošíkovi a obrazy popredných slovenských maliarov (J. Alexy, M. A. Bazovský, M. Benka, L. Fulla, F. Štefunko, K. Sokol a iní), ktorých námetom bol zbojnícky kapitán. Ani poprední slovenskí hudobní skladatelia neobišli túto vďačnú tému – J. L. Bella zložil kantátu *Svadba Jánošíkova*, B. Urbanec *Zbojnícky tanec* a J. Cikker operu *Juro Jánošík*. Preslávil ho i známy muzikál *Na skle maľované* a viacero filmov – už roku 1921 nakrútili o Jánošíkovi film bratia Siakelovci, roku 1936 Martin Frič a začiatkom šesťdesiatych rokov minulého storočia Pavol Bielik.

Život Jánošíka bol podrobne opísaný, ale nikto presne nezistil, kde je pochovaný. Podľa odborníkov telá odsúdených zvyčajne zakopávali pri šibenici alebo v blízkom okolí. Niektorí historici pripúšťajú, že Jánošíkovo telo dali rodine. Ak by to tak bolo, pochovávali ho niekde pod plotom dedinského cintorína, lebo zbojníkov nemohli pochovávať s ostatnými ľuďmi. Možno je i to, že miesto posledného odpočinku našiel na malom kuruckom cintoríne, kde pochovávali povstalcov z Rákociho armády. Tento malý cintorín sa nachádzal v dedinke Čermice, ktorú pri výstavbe nádrže Liptovská Mara zatopila voda. Je teda celom možné, že odpočíva na dne priehrady, do ktorej Váh nesie vody až spod Kriváňa. Nech je to akokoľvek, legendárny Jánošík bude na Slovensku žiť v spomienkach naveky.

Jozef LEIKERT



Postavu Jánošíka hral v muzikáli *Na skle maľované* Michal Dočolomanský.

Ilustr. foto: TASR, P. Neubauer

Po nejakom čase sa síce vrátil domov, ale keď sa podarilo Uhorčíkovi utiecť z väzenia, vyhľadal ho a nahovoril na zboj. Jánošík bol mladý, šikovný a po zložení zbojníckej prísahy mu dal Uhorčík viesť zbojnícku družinu na Kysuciach. Hôrni chlapi pod jeho velením zbíjali šľachticov, bohatých mešťanov a kupcov na severnom

Rokmi vytvorené legendy o Jánošíkovi sa ťažko vyvracajú, ale treba si uvedomiť, že v tej dobe zbojníctvo patrilo k rozšírenej forme protifeudálneho odporu utláčaného ľudu. Preto v ľudových predstavách i neskôr zbojnícki vodcovia symbolizovali bojovníkov za právo a spravodlivosť. Postava Jánošíka burcovala slo-

Odišiel dopisovateľ Bojovníka Ervín Pauliak

Správa, že 5. marca vo veku nedožitých 83 rokov zomrel plk. v.v. Ervín Pauliak, sa ma hlboko dotkla. Ťažko mi bolo uveriť, že človek, ktorý bol po dlhé roky prominentným dopisovateľom Bojovníka a v podstatnej miere mu svojimi článkami budoval dobré meno medzi verejnosťou, a to nielen odbojárskou, už nie je medzi živými. Že už sa s nami nebude podieľať o svoje priam nevyčerpatelne vedomosti z oblasti vojenskej histórie, ktoré nadobudol a uplatňoval ako dlhoročný armádny dôstojník. Od októbra 1967 bol príslušníkom detašovaného pracoviska VHÚ Praha pre dejiny vojenstva na Slovensku so sídlom v Bratislave, od 1. 6. 1969 príslušníkom

ČsVHÚ Bratislava, z ktorého neskôr vzniklo Oddelenie vojenských dejín Slovenska. Od r. 1969 do konca r. 1983 bol náčelníkom skupiny vojenských dejín po r. 1938, čo sa zaoberala dejinami odboja doma i v zahraničí. Od začiatku r. 1984 až do 31. 3. 1990 bol v hodnosti plukovníka náčelníkom Oddelenia vojenských dejín Slovenska, odkiaľ odišiel do dôchodku.

Neznamenalo to však koniec jeho tvorivej práce, o čom svedčia desiatky jeho fundovaných článkov, z ktorých mnohé obohatili práve stránky Bojovníka. Neboli to však iba strohé, viacmenej známe faktografické údaje. V článkoch E. Pauliaka sa čitateľ stretol i s málo známymi

či doteraz neznámymi skutočnosťami a udalosťami, navyše autorsky príťažlivo spracovanými pre všetky vekové i spoločenské kategórie. Nečudo, že pri súčasnom nedostatku príslušných učebných materiálov boli neraz vítanou pomôckou pre učiteľov dejepisu a etickej výchovy. No E. Pauliak sa nezaskvel na stránkach Bojovníka len ako vysoko erudovaný historik. Do pamäti jeho čitateľov sa iste natrvalo zapísali jeho početné úvodníky a príhovory pri rozličných významných výročiach, sviatkoch či iných príležitostiach. V nich sa prezentoval nielen ako naslovo-vzatý expert v oblasti vojenskej histórie (a to nielen slovenskej), ale predovšetkým ako hlboko



empatický znalec ľudskej duše a srdca, do ktorých dokázal citlivo preniknúť, nabádať čitateľa ku sebaspytovaniu, správne posudzovaniu životných hodnôt, Hľadaniu jeho miesta a poslania v súčasnej spoločnosti.

Nadišla konečne jar, snežienky dvíhajú hlávky po dlhom zimnom spánku. Čas, keď sa E. Pauliak

už náhlil presídliť z bratislavskej betónovej džungle do svojej chalupy v milovanom Gašparove neďaleko Brezna, kde sa vždy až do neskorej jesene kochal krásami horehronskej prírody a tešil sa spoločnosti tamjších jednoduchých ľudí. Mal ich veľmi rád a oni mali radi a vážili si jeho. Bude im chýbať – tak ako nám všetkým, čo sme ho poznali. No – povedané slovami básnika: „Aj keď srdce vykrváca, zostane tu kvapka, práca...“ A tých kvapiek Ervín Pauliak zanechal po sebe neúrekom! Ako mimoriadne fundovaný vojenský historik, aj ako ušľachtilý človek, ktorému nič ľudské nebolo cudzie. Rozlúčili sme sa s ním 12. marca v bratislavskom krematóriu.

Čeť jeho svetlej pamiatke!

Eva RICHTEROVÁ

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Andrejová:** Melánia Simková 65 rokov.
- **Bardejov 2:** František Holeva 92 rokov.
- **Bardejov 3:** Mária Stašková 89, Juraj Balaščák 88, Alžbeta Doruľová 81, Žofia Haburčáková 80 a Irena Lazorová 65 rokov.
- **Bratislava 3:** Ing. Ella Zemanová 90 a Elena Hrková 82 rokov.
- **Bratislava 12:** Valéria Krížová 93, Miroslav Babiak 91 a Zdenka Lapáková 82 rokov.
- **Bratislava 15:** Katarína Borovanová 94, Jozefína Šimunová, Ivan Kasanický, Július Spišiak a Svätopluk Zálešák 90, Anna Mičíková 85 a Tatiana Ondrušová 55 rokov.
- **Bratislava 24:** Ing. Oľga Ilavská 89 rokov.
- **Bratislava 26:** Irena Ištoková 82 rokov.
- **Bratislava 39:** Vladimír Turanec 89 a Marcela Sagarová 85 rokov.
- **Bratislava 46:** JUDr. Jozef Mikloško 86 rokov.
- **Belá – Dulice:** Ján Sumka 84 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Júlia Turáňová 87 a Jaroslav Kováč 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Priska Reptová 81 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Ján Lunter 87 a Ladislav Mateička 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Jozef Bocko 95 a Mgr. Mária Cažurová 70 rokov.
- **Brezno 1:** Viera Mondlová 55 rokov.
- **Bojnice:** Mgr. Oskar Bielik 86 rokov.
- **Bežovce:** Juraj Sofilkanič – Il'kiv 89 a Anna Meglesová 65 rokov.
- **Blatná Polianka:** Ján Tatar 87 rokov.
- **Breznička:** Helena Berezna 94 a Michal Fedorkovič 60 rokov.
- **Cigel'ka:** Mária Richvalská 84 rokov.
- **Čierny Balog:** Anna Giertlová 91 rokov.
- **Čaňa:** Imrich Sabol 75, Marta Kmecová, Magdaléna Škovranová a Anna Majorošová 65, Helena Kurucová 60 rokov.

- **Dolná Krupá:** Michal Konečný 81 rokov.
- **Dunajská Streda:** Juraj Profant 90 rokov.
- **Hrachovo:** Katarína Petreková 92 a Mária Vrábľová 60 rokov.
- **Hunckovce:** Jozef Zribko 40 rokov.
- **Holčíkovec:** Mária Novická 90 rokov.
- **Hanušovce:** Anna Kmecová 70 rokov.
- **Hatalov:** Michal Adamčík 90 rokov.
- **Hažlín:** Juraj Surgent 87 rokov.
- **Hrabské:** Mária Draganová 82 rokov.
- **Chmeľová:** Helena Pidaná 65 rokov.
- **Jovsa:** Mária Krišková 90 a Júlia Demková 80 rokov.
- **Kremnica:** Božena Kreinhanslová 90 rokov.
- **Košice 16:** Zuzka Nepšinská 89 a Alojz Haring 88 rokov.
- **OblV Košice:** Priska Holyová 97, Klára Zachovalová, Valéria Halperová a Mikuláš Spiegel 93, Anna Kovarčková 92, Mária Rejdovianová 91, Helena Čakanová 87, Zlatica Hrudalová a prof. Ján Šándor, CSc. 86, Irena Kováčová 85, Helena Ščuroková, Matilda Mederová, Emília Galandová, Anna Rusnáková a Ján Lipčák 84, Božena Košková 83, Mária Zaputílová a Ondrej Karafa 81, František Bujdoš 80, Miroslav Grega 65, Viliam Čičvák 60, Ing. Peter Seman a Ing. Miroslav Klimek 55 rokov.
- **Kordíky:** Mária Žabková 87 a František Ondruš 60 rokov.
- **Kežmarok:** Ema Gelhofová 90, Anna Černáková 89, Anna Ihnačáková 88, Anna Orinčáková a Zuzana Pašková 87, Anna Géniková 86 a Adelaida Plattová 80 rokov.
- **Klenovec:** Pavel Antal 91, Zuzana Medveďová 87, Mária Štefániková 82, Eva Brndiarová a Elena Ulická 70 rokov.
- **Kysucké Nové Mesto:** Emil Štefanka 87 rokov.
- **Krajná Bystrá:** Anna Babejová 83 rokov.
- **Lomné:** Mária Klebanová 83 rokov.

- **Liptovská Teplička:** Barbora Sopková a Mária Kupčová 85 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Emília Ostrovská 93, Mária Poláková 80 a Ing. Ján Macek 70 rokov.
- **Lipany:** Štefan Blichár 60 rokov.
- **Lučenec 2:** Irena Zambová 87 rokov.
- **Lehota p/Vtáčnikom:** Mária Belaňová 80 rokov.
- **Livov:** Júlia Molčanová 84 rokov.
- **Malcov:** Mária Kramárová 90 rokov.
- **Marhaň:** Anna Vozniaková 89 rokov.
- **Martin – Stred:** Daniel Medzihradský 65 rokov.
- **Martin – Sever:** Emília Kubizňová 87 rokov.
- **Martin – Východ:** Anna Sličanová a Ján Tomka 84 rokov.
- **Muráň:** Margita Kubašková 91 a Juraj Ďurej 83 rokov.
- **Michalovec 1:** Ján Pozník 87, Helena Kučeravcová 80 a Ing. Květoslav Šindler 50 rokov.
- **Michalovec 2:** Mária Drabová a Anna Halasová 70 rokov.
- **Nižný Hrabovec:** Mária Michalová 75 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Karol Fraňo 96, Teodor Mochnáč 89 a MVDr. Ján Černek 83 rokov.

- **Očová:** Ján Huliak 90 rokov.
- **Poltár:** Anna Pachotová 60 rokov.
- **Petrovce:** Ing. Michal Peter a Ján Peter 60 rokov.
- **Palín:** Milan Vaľo 65 rokov.
- **Pavlovce n/Uhom:** Štefan Hrabovský 55 rokov.
- **Porúbka:** Alžbeta Andrusová 93 a Andrej Tkáč 87 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Zuzana Bartová 88 a Ivan Haluška 50 rokov.
- **Selce:** Verona Rusková 84 rokov.
- **Sučany:** Paula Bondová 93, Ludmila Kališová 82 a Zdena Rafajová 65 rokov.
- **Stará Turá:** Mgr. Ján Tomeš 65 rokov.
- **Skýcov:** Anna Matejová 94, Ing. Ján Husák 90 a Katarína Šupová 87 rokov.
- **Svidník:** Anna Kudlová 87, Juraj Vančíšin 65 a Daniel Omaska 20 rokov.
- **Stropkov:** Jozef Glinský 60 rokov.
- **Sečovská Polianka:** Mária Madarová 92 rokov.
- **Sobrance:** Mária Šaššová a Juraj Kostič 50 rokov.
- **Strážske:** Mária Lenartová 82 a Anna Schudichová 65 rokov.
- **Šarišské Čierne:** Vasil' Koreň 75 rokov.
- **Tušice:** Valéria Židziková 40 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Gabriela Gros-

- vá 85, Benedik Laško 84 a Jozef Struhár 60 rokov.
- **Trenčín 2:** Anna Medzihorská 89 rokov.
- **Topoľčany 2:** Anna Bošanská a Jozef Gregor 86, Anežka Raučinová 82 a Gizela Macháčová 65 rokov.
- **Trnava 1:** Metod Babirát 92, Terézia Benová 87 a Irena Brósová 84 rokov.
- **Tokajík:** Ján Fečko 65 rokov.
- **Vagrince:** Jozef Žák 60 a Mária Simčáková 50 rokov.
- **Vranov n/Topľou 3:** Mária Popovičová 89 rokov.
- **Vinné:** Helena Tomovčíková 86 rokov.
- **Vyšné Nemecké:** Mária Pallajová 83 rokov.
- **Vojčice:** Anna Geciová 65 rokov.
- **Zbudza:** Matilda Ferková 84 rokov.
- **Závažná Poruba:** Peter Beľko 93 a Oľga Ševčíková 90 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Mária Hrušovská 90, František Vívoda 89, Milan Smutka 83, Ján Rajnoha 80 rokov.
- **Žilina 1:** Rudolf Kianička 92 a Daniel Droppa 91 rokov.
- **OblV Žilina:** Mária Bučková 89 a Mária Chovancová 88 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Oslávil deväťdesiatku

František Sekereš, najmladší zo štyroch bratov, sa narodil 25. marca 1923 v Starej Kremničke. Všetci sa aktívne zapojili do bojov proti fašizmu v 2. svetovej vojne. Najstarší Ján – 1906 vo Francúzsku, ostatní: Július 1919, Jozef 1921 a František 1923 v SNP.

Narukoval 1. 10. 1943 do Kremnice a po základnom výcviku bol prevezený do Bratislavy, kde vo Vojenskom vysokoškolskom internáte strážili 32 amerických letcov, zostrelých nad Slovenskom. Po vyhlásení SNP ušiel od jednotky a horami sa snažil dostať na povstalecké územie. V horách pri Modre stretol päťčlennú skupinu amerických letcov, ktorých poznal z Bratislavy. Po 10 dňoch komplikovaného putovania ich doviedol do leteckých kasární v Banskej Bystrici. Potom sa hlásil vo Zvolene k 3. pešiemu pluku povstaleckej armády. Po výcviku bol priradený k 2. paradesantnej brigáde, ktorá prilietala na Slovensko na pomoc povstalcov. Do bojov bol nasadený pri Dobrej Nive, potom Čierny Balog, Brezno, Podbrezová, Piesok a ústupové boje v horách. Nad Korytnicou ho zajali Nemci.

Po krátkom pobyte v Ružomber-

ku, v dobytých vagónoch odvezený do zajateckého tábora v Lansdorfe (dnešné Lubinovice v Poľsku). V polovici decembra pred postupujúcou Sovietskou armádou odsunutý na západ do Eisenachu. Pracoval v továrni na letecké motory do konca marca 1945. V prvý aprílový týždeň znova evakuácia, tentoraz na východ, pred Američanmi. Po dvoch dňoch pochodu sa mu podarilo s niekoľkými väzňami ujsť. Vyšli sa na cestu späť, oproti frontu. Frontová línia tu nebola súvislá a po pár dňoch sa dostali k Američanom, ktorí ich po skončení vojny dopravili do Plzne v Čechách. Odtiaľ už nebolo tak ťažké a nebezpečné dostať sa na Slovensko a domov.

Prvé roky po vojne pracoval v potravinovom družstve v obci, potom pri začiatkoch výstavby ZSNP v Žiari nad Hronom a do roku 1965 v Kysličníkárni ZSNP. Až do dôchodku v roku 1983 v Slovenskej štátnej poisťovni. Bol pri zakladaní protifašistických organizácií v obci a aktívne pracoval vo výboroch. Od 15. 10. 1945 členom organiz. Svojpop (Sväz vojakov povstania), v roku 1948 premenovaná na SEUB (Sväz ľudových protifašistických bojovníkov), potom



celoživotne zanikla. Na jar v roku 1964 inicioval stretnutie povstaleckých vojakov z obce a založili obecnú organizáciu protifašistických bojovníkov. Bol zvolený za predsedu a viedol ju až do konca apríla 2004 celých 40 rokov. Pracoval aj ako pokladník OV SZPB a 20 rokov bol členom Revíznej komisie pri ÚV SZPB v Bratislave. Je držiteľom viacerých medailí a vyznamenaní.

František Sekereš je posledný žijúci bojovník proti fašizmu z našej obce. Výbor a všetci členovia ZO SZPB mu k 90. narodeninám prajú ešte veľa zdravia a sily do ďalších rokov v kruhu rodiny.

Výbor ZO SZPB v Starej Kremničke

Významné jubileum

Tichučko po špičkách, drobnými krôčikmi, priblížil sa 6. marec, deň vzácný pre Ondreja Maslena z Ostrého Grúňa. Dožil sa krásneho životného jubilea 101 rokov.

Kniha života má popísaných 101 strán a je vzácna. Pri listovaní zisťujeme, že každá z jej kapitol je jedinečná,



Jubilant v kruhu vinšovníkov.

Foto: ap

plná napätia, vzrušení a prekvapení. V živote sú mľnky, pri ktorých sa na chvíľu zastavíme a zamýšľame sa nad tým, aký kus cesty sme prešli, čo sa nám podarilo a čo nie. Niektoré sú poznačené radosťou a iné starosťami.

V ťažkých časoch druhej svetovej vojny sa pán Ondrej Maslen zapojil do odboja počas Slovenského národného povstania. Spolu s Jozefom Maslenom je zakladateľom ZO SZPB v Ostrom Grúni, do ktorej vstúpili účastníci odboja. Dva roky bol aj jej predsedom.

Žil aktívnym spoločenským životom, zastával rôzne spoločenské funkcie, ktorých sa zhostil so ctou.

K významnému jubileu mu prišli zablahoželať členovia výboru ZO SZPB. Okrem zaželaní pevného zdravia do ďalších rokov mu zaspievali pekné ľudové pesničky, ktoré ho rozveselili. Ako sám povedal, aj by si rád zatancoval, len škoda, že ho neposlúchajú nohy.

Do ďalších šťastne prežitých rokov mu želáme všetko dobré!

Anna PAJTINOVÁ, predsedníčka ZO SZPB

Navždy sme sa rozlúčili

- **Cigel'ka** s 59-ročným Jánom Dutkom.
- **Hniezdne** so 69-ročnou Annou Gajeckou.
- **Chmeľová** s 91-ročným Štefanom Kapišovským.
- **Klenovec** s 95-ročným Pavlom Láskom.
- **Kežmarok** s 90-ročným Ľudovítom Mingáčom a 89-ročnou Pi-rožkou Krejčířovou.
- **OblV Košice** s 90-ročným Maščuchom a 85-ročnou MUDr. Tatianou Bakšajovou.
- **Liptovský Mikuláš** s 94-ročným Jozefom Jankovičom a 84-

ročným Vladimírom Chrapčiakom.

- **Lučenec 2** so 72-ročným Jánom Petrusom.
- **Michalovec 1** s 90-ročným Jánom Štefanom.
- **Prievidza pri HBP** s 87-ročnou Dagmar Ulbrikovou.
- **Ružomberok** s 84-ročným Mgr. Františkom Blahom.
- **Sučany** s 87-ročným Milošom Holigom.
- **Žiar n/Hronom** s 92-ročnou Máriou Dvornákovou a 64-ročnou Evou Bačinskou.

Čeť ich nehynúcej pamiatke!

Odišla najstaršia členka ZO

ZO SZPB v Hrušove (okr. Galanta) sa 14. marca 2013 navždy rozlúčila s najstaršou členkou našej organizácie, 96-ročnou Margitou Kriškovou. Jej odchodom, 8. marca 2013, sme stratili poslednú priamu účastníčku národnoslobodzovacieho boja. Bola

manželkou pomocníka partizánov Jána Krišku, ktorý bol zakladajúcim členom našej organizácie, v ktorej pracovali obaja od jej vzniku v roku 1965.

Vďaka za statočnosť!

Čeť jej pamiatke!

ZO SZPB Hrušov

Rokovanie s Jurajom Blanárom

Na podnet predsedu Oblastného výboru SZPB Žilina Juraja Drotára sa v prvej polovici marca uskutočnilo rokovanie predsedu Žilinského samosprávneho kraja Juraja Blanára s predsedami oblastných výborov SZPB pôsobiacich v Žilinskom samosprávnom kraji.

Na rokovaní sa zúčastnili Pavel Chrapčiak s tajomníkom Jánom Machovičom z Liptovského Mikuláša, Róbert Fajta z Ružomberka, Martin Repka z Martina a Juraj Drotár zo Žilinského oblastného výboru.

Predseda samosprávneho kraja si pozorne vypočul prezentáciu oblastných organizácií a ich zábery k 70. výročiu Slovenského národného povstania a oslobodenia spod fašizmu. Pozornosť bola venovaná dôstojnej príprave spomienkových osláv týchto významných výročí a zabezpečeniu

sprievodných aktivít organizovaných na ich počesť. V rámci nich oblastné výbory poskytnú základným a stredným školám lektorskú pomoc pri objasňovaní historických udalostí spojenými so SNP a oslobodzovaním v regiónoch samosprávneho kraja. V pozornosti rokovania neostali ani otázky sociálnych služieb, pomoc osamoteným a dlhodobo nemocným účastníkom odboja, pri poskytovaní liečebnej starostlivosti a ich prijímaní do domovov sociálnej starostlivosti.

Predseda samosprávneho kraja



Stretnutie členov OblV SZPB s J. Blanárom.

Foto: jd

ocenil doterajšiu činnosť oblastných výborov a ich spoluprácu so samosprávou. Prislúbil pomoc oblastným výborom pri naplňovaní ich zámerov. Prednesené návrhy a požiadavky oblastných

výborov bude riešiť s kompetentným pracovníkom samosprávneho kraja. Oblastnému výboru v Liptovskom Mikuláši prislúbil pomoc pri obnove partizánskych bunkrov v Demänovskej Doline

v doline Krčahovo, ktoré sú kultúrnou pamiatkou. Vyjadril presvedčenie, že pravidelné spoločné rokovania sa stanú súčasťou vzájomnej spolupráce.

Juraj DROTÁR

V Brezne hodnotili

Štrnásteho marca sa konala v našej základnej organizácii zhodnocujúca členská schôdza. V úvode vystúpila mužská spevácka skupina „Chlapi z Dolnej Lehoty“ s výberom ľudových piesní z Horehronia, v ktorej jednom z spevákov je aj člen našej ZO SZPB Peter Vraniak.

Po schválení programu náš člen a poslanec Mestského zastupiteľstva v Brezne Milan Palovčík spolu s predsedom našej ZO SZPB Jánom Longauerom odovzdali prítomným členkám malé darčeky pri príležitosti MDŽ.

V správe o činnosti sa predseda ZO SZPB zaoberal závermi 15. zjazdu SZPB a ich aplikáciou. Dôraz bol položený na rozširovanie členskej základne, čoho dôkazom je aj prijatie deviatich nových členov. I napriek tomu početnosť našej členskej základne zostala na úrovni 140 členov, pretože postupne nám, prirodzene, ubúdajú jednak priami účastníci, ktorých v našej organizácii je už len 11, a tiež členovia z vekovej kategórie nad 81 rokov, ktorých je v súčasnosti 46. O to naliehavšie zaznela výzva pre členov, aby pohovo-

rili s deťmi, vnúčatami, priateľmi a známymi a získali ich za členov našej základnej organizácie.

V ďalšej časti správy bola hodnotená aktivita našich členov. Ôsmim bol udelený Ďakovný list za prácu pri zabezpečovaní a plnení úloh 15. zjazdu SZPB a za aktívnu pomoc pri organizovaní podujatí pre členov našej základnej organizácie.

Mnohí naši členovia vykonávajú prospešnú prácu aj mimo našej ZO, pričom presadzujú poslanie a ciele SZPB. Zhodnotený bol aj odber Bojovníka. A keďže časopis Bojovník je predovšetkým o nás – členoch SZPB a pre nás – členov SZPB, bolo odporúčané, aby sme sa aj my podieľali na tvorbe tohto časopisu ako jeho dopisovatelia. V diskusii členovia ZO vyslovili spokojnosť s prácou výboru ZO,

u ktorého sa postupne prejavuje generačná obmena členov. Starších postupne nahrádzajú členovia, ktorí sa priamo národnoslobodzovacích bojov nezúčastnili a niektorí v tom čase neboli ani na svete. Svojou prácou však prejavujú súhlas s odkazom SNP, so zameraním a programom SZPB. Výbor ZO nestratil na aktivite, čoho dôkazom je jeho všestranná činnosť pre členov základnej organizácie. Členovia tiež hovorili o Dohode o spolupráci, ktorú podpísali SZPB a JDS v minulom roku, ktorá má napomôcť efektívnejšiemu presadzovaniu cieľov oboch organizácií. Konštatovali, že princípy spolupráce medzi SZPB a JDS, obsiahnuté v podpísanej Dohode, naša ZO a organizácie JDS na miestnej a okresnej úrovni začali uplatňovať už dávno predtým, ako bola táto dohoda podpísaná, a v tomto je potrebné pokračovať aj naďalej.

Darina RYBÁROVÁ, členka ZO SZPB č. 1 Brezno
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Na Liptove sa bojovalo

Predposledný marcový víkend bol bohatý na aktivity, ktoré dokumentujú demokratické tradície (Jánošík, 300 rokov legendy) a vojenské tradície (oslobodenie Liptova) nášho národa.

Rekonštrukcie bojov v Jalovci z 30. marca 1945 o 4,45 ukázala

entuziasmus členov Klubov vojenskej histórie, vzostupný trend v kvalite rekonštrukcii a obrovský záujem verejnosti. Množstvo ľudí, detí, mladej generácie, v šesťstupňovom mraze a silnom vetre ocenilo úžasné majstrovstvo nadšencov z KPVHS

a 12 klubov vojenskej histórie z celej SR.

Celú piatkovú noc sa v 2–3-hodinových intervaloch striedali príslušníci plukov 320. divízie ľudových granátnikov (imitovali nemecké a maďarské jednotky) i úderne prapory 3. brigády 1. čs AZ v ZSSR na „stojkách“ a vykonávali prieskum v snahe chytiť „jazyka“. Počas piatkovej noci bolo pritom na Liptove menej ako mínus 10 stupňov Celzia.

Podujatia sa zúčastnil aj priamy účastník, temer 91-ročný plk. v.v. Janko Il'ánovský, príslušník 2. paradestantnej brigády 1. čs AZ v ZSSR. Je posledným žijúcim účastníkom Svobodovej (vtedy už Klapalkovej armády) v LM.

Oslobodzovanie Liptova trvalo 62 dní a počas neho padlo viac ako 4600 sovietskych a slovenských vojakov a partizánov.



Rekonštrukcia bojov na Liptove.

Foto: ju

Bol čas zhodnotiť našu prácu

Členovia ZO SZPB v Dolných Vestenicich sa koncom februára zišli, aby zhodnotili svoju prácu za uplynulý rok 2012. Stále pracujeme podľa plánu činnosti našej ZO SZPB. V roku 2012 výbor zasadal deväťkrát a vždy riešil úlohy z plánu práce a momentálnej situácie.

Jednou z hlavných náplní činnosti našej ZO je účasť na organizovaní osláv pri príležitosti výročia oslobodenia obce a príprava osláv výročia SNP. K ďalším činnostiam našej práce patria zájazdy pre našich členov a ich rodinných príslušníkov a sympatizantov SZPB. Výbornou účasťou nielen do počtu, ale aj pestrou paletou rokov účastníkov, od 7 rokov do 80 rokov, sme uskutočnili zájazd do Bratislavy, navštívili sme Slavín, Bratislavský hrad a „odskočili“ sme si do čokoládovne v Rakúsku, neďaleko Bratislavy, do Kittsee.

S veľkou radosťou môžeme hovoriť aj o spolupráci s mladšou generáciou, aj o spolupráci s inými organizáciami v našej dedine. Dobrá spolupráca sa rozvíja so ZŠ. Organizujeme pre nich športový deň, 8. mája, pri príležitosti ukončenia vojny. Dobrú spoluprácu máme aj s Jednotou dôchodcov Slovenska, Slovenským zväzom zdravotne postihnutých, alebo speváckou skupinou Prameň. V spolupráci s nimi uskutočňujeme zájazdy do divadla, výlety, alebo stretnutia. Na našich stretnutiach si pripomíname jubilatov, oceňujeme zaslúžilých

členov ZO, vítame nových členov v našich radoch, navštevujeme starých členov u nich doma s malou pozornosťou. Budovať širokú členskú základňu sa nám darí vďaka pestrej činnosti našej ZO a radu nielen sympatizantov organizácie, ale rodinní príslušníci akosi automaticky preberajú členstvo po zosnulom rodičovi v našej organizácii, čo nás veľmi teší.

Naša obec patrí medzi 102 obcí na Slovensku, ktoré boli počas 2. svetovej vojny celé, alebo z časti vypálené. Do všetkých obcí, až na osadu Kalište, sa život vrátil. Zaradili sme sa do projektu „Sadu života na Kališti“, kde máme tiež zasadený ovocný stromček života. Jej dvojča, „vestenická jablonka“ sa stala našim stromčekom, o ktorý sa naša ZO zodpovedne stará a pripomína si cez ňu odkaz Kališťa do sveta: „Ľudia, nedopusťme nikdy viac takú hrôzu!“ Členovia výboru sa starajú o úpravu pamätníkov, hrobov vojakov a partizánov v obci, aktualizujeme našu informačnú tabuľu a ja ako predsedníčka ZO SZPB mám úžasný pocit tímovej spolupráce.

Natália MATEJČKOVÁ, predsedníčka ZO SZPB
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)



Posledná hodnotiacia schôdza v Dolných Vestenicich.

Foto: nm

Partizánsky oddiel Národný pomstiteľ: Nemcom neraz prešli cez rozum

Redakcia dvojtýždenníka Bojovník už neraz priniesla spomienky partizánov na ich život a boje proti fašistom. Spomienky ruských partizánov zozbieral a spracoval člen ÚR SZPB Jozef Havel. Listy rukopisného prekladu z ruštiny sú však neúplné, bez údajov, kedy boli zaznamenané, a kto na posledné dni činnosti partizánskeho oddielu Národný pomstiteľ spomína.

Nemci sa snažili rôznymi spôsobmi podlomiť autoritu partizánov u obyvateľov. Organizovali lúpeže, zabíjali ľudí a pripisovali sa to partizánom. Takéto nemecké skupiny pôsobili aj v Nitrianskej doline. Raz sa naši prieskumníci vracali z rozvedky, v noci prechádzali cez dedinu Oponice a zbadali v hostinci svetlo. Podišli k budove, odzbrojili strážneho, vošli dnu a namierili automaty na lupičov. Jeden chcel udrieť do lampy, ale v tom partizán Davidov zabil banditu. Ostatní zdvihli ruky hore. Ukázalo sa, že lupičmi boli žandári z Topoľčian a priznali sa, že dostali od gestapa príkaz zbíjať obyvateľstvo vydávajúc sa za partizánov oddielu Maximova. Obyvateľstvo sa dozvedelo o týchto nemeckých činoch. Od tých čias lúpeže prestali. A keď sa aj stali, obyvatelia si s nimi rýchlo poradili. Partizáni sa s nimi vysporiadali po svojom – po partizánsky.

Dospávať sa bude po vojne

Nový rok (1. 1. 1945) sme privítali v Skýcove. Tento raz sme vošli do dediny z druhej strany, po lesnom chodníku, pretože cesty boli zamínované alebo zatarasené. To bol jeden z najlepších prostriedkov zabrániť pohybu Nemcov. Bola už tma, keď sme prišli do dediny. Roľníci vyšli na ulicu slávnostne oblečení. Víтали nás. Oči im žiarili láskou, dobrotou. Keď sme to videli, nemysleli sme na únavu, akoby ju rukou odňal. Zabúdajúc na chlad a únavu, spievali sme s nimi piesne, niektorí sa pustili do tanca. Treba povedať, že sme už v tom čase hovorili dobre po slovensky a poznali

sme ich piesne. Pozerali sa na nás a žasli, že ľudia, ktorí spia na snehu, sú hladní, na ktorých zo všetkých štyroch strán číha smrť, sú schopní veseliť sa. Krátky oddych v domoch, skoro ráno budíček...



Na mieste zoskoku ruských partizánov v Nitre na Zobore. Ilustr. foto archív autora

Iba dve hodiny, tak málo a vstávať. Komisár povedal, bude sa dospávať po vojne. Kedy sa skončí, ešte nie je známe. A teraz partizánska práca, čakajú nás. V prvých dňoch januára na trase Topoľčany – Nitra, rozvedka Jaša Kulagu oznámila, že ide veľký maďarský transport. Je v ňom 12 povozov krytých, so zbraňami, muníciou, proviantom. Na zadržanie povozov bola vyslaná partizánska skupina Šitmana. V nej boli: Nina Merecká, Simak Kolja, Remizov Kolja, Ondrej Jenis, Ján Husák, Štefan Beličan, Štefan Mravík, Michal Kmet'. Niekoľko partizánov sa prikradlo k poslednému povozu a zistili všetky podrobnosti.

Po malej prestrelke boli povozy zajaté. Zajali maďarského kapitána s dokumentmi. Zajatec odovzdali armádnej rozvedke, zbrane a muníciu oddielu, s proviantom sa podelili s obyvateľstvom obce Zlatno. Časť zajatcov zostala v našom oddiele.

Neskôr rozvedka zistila, že v dedine Klíž Hradište sa nachádza nemecké proviantné stanovisko a je strážené Nemcami a policajtmi. Skupina Popova podišla v noci k dedine. Potíchu zlikvidovali strážnych. Ale strážny pred ubytovňou stačil vystreliť. Vyhlásil poplach. Do okien leteli granáty, nastala panika, partizáni strieľali Nemcov. Zvlášť aktívne si počínala četa Georgija Pugačova. Zabíjalo 27 nepriateľských vojakov, ostatní utekli do dediny Klíž. Z našich partizánov bol zabitý Emil Majík, do hlavy ťažko zranený Emil Šipoš, ktorý nemohol zostať u nás. Nechali ho v Skýcove. Zoberali sme korisť – dobytok, zbrane, muníciu, kone so záprahmi a aj bez nich. Časť dobytku bola rozdelená obyvateľom horských dedín a časť zostala v oddiele.

Nemci sa približovali

Naša rozvedka chodila až k brehom rieky Váh. V Hlohovci bolo nadviazané spojenie s trénerom futbalového mužstva Československa Dančekom Ferdinandom. On a jeho manželka Anna mali možnosť ísť do Bratislavy, Prahy

a iných miest a prinášali nám cenové správy. V prvých februárových dňoch od Zlatých Moraviec pristúpili Nemci k čisteniu zátarasov na prístupovej ceste do Skýcova od Zlatých Moraviec. V horách zaduneli dva výbuchy. To vybuchli traktory na partizánskych mýnách. Do oblasti zátarasov bola poslaná skupina automatčikov Ondra Janisa z roty Grigora Komára. Stále častejšie sa začali Nemci približovať ku Skýcovu, Zlatnu. Spojky priniesli správu o tom, že Nemci idú opäť na Skýcov. Oddiel sa priblížil k dedine. Všade boli zosilnené hliadky. Bol pochmúrny sviatočný deň, skoro všetci obyvatelia boli v kostole. Zrazu od Zlatých Moraviec guľometná paľba. Ľudia vybehli z kostola a kričali: „Švábi, Švábi“ a bežali do najbližších domov. Komisár vydal príkaz obsadiť kopec. Nemci už boli v krajných domoch, dvoroch. Partizáni roty Pavla Popova vyhnali Nemcov. Boj trval viac ako dve hodiny, nemeckí vojaci ušli. Nemecké straty boli veľké. Nám zabili šiestich a štyria boli zranení. Do hlavy bol veľmi ťažko zranený partizán – Osetinec, guľka ho trafila priamo do čela a vyšla za uchom. Koľko bolo treba síl, zručnosti a koľko liekov a všetko to robili zlaté ruky, dobré srdcia našich lekárov Niny Mereckej a Nikolaja Arsenejeva. Skupina partizánov s veliteľom Maximovom odišla na diverziu do oblasti (okolía) dediny Čerevany. Bol zničený nepriateľský transport, lokomotíva, päť vagonov s muníciou, dve cisterny paliva, vozeň s vojakmi a dôstojníkmi a dve nástupištia s technikou.

Chceli otráviť jedlo a vodu

Dedina Skýcov – to je horská dedina, okolo ktorej je niekoľko výšin s dobrými strategickými bodmi pre boj s nepriateľom. Okrem nášho

oddielu Národný pomstiteľ v nitrianskej oblasti bojovali oddiely Nikolaja Putilova, majora Zoriča, Genadija Avdejeva. Fašisti sa snažili všetkými spôsobmi zničiť partizánov, ale my sme im robili veľké problémy. Preto sa rozhodli použiť svojich agentov, aby otrávil studne, potravu. Prvým takým agentom bol Janoš, ktorý spočiatku pracoval u nás ako spojka. Spočiatku nosil presné správy, ktoré boli zhodné so správami iných našich ilegálnych spojok. Potom sa začal skrývať. Ilegálna spojka zo Zlatých Moraviec Štefan Chorvát ho dáva sledovať. O krátky čas Štefan oznamuje, že Janoš chodí na veliteľstvo gestapa do Zlatých Moraviec. Tiež zistili, kde býva. Nikde nepracoval. Zoznámili sa s gazdinou a dohovoreli sa s ňou, že ho bude sledovať a oznamovať rozvedčikom. O niekoľko dní prišiel Janoš do oddielu. Povedal, že o spojení s partizánmi vie gestapo, že on je v nebezpečenstve a chcel, aby ho zapísali do oddielu. Súhlasili. V ten istý večer šli do Zlatých Moraviec a stretli sa s gazdinou. Povedala im, že on má pero, do ktorého sypal kryštáliky podobné soli. Zišli sa všetci velitelia, vypočuli hlásenie a dali zavolať Janoša. Ale predtým sa dohovoreli, že keď bude náčelník štábu zapisovať informácie, zlomí sa mu ceruzka. Od gazdinej sa dozvedeli, kde nosí pero. Kuznecovi sa láme ceruzka, prosí, aby mu dali pero alebo ceruzku a pýta sa, kto má; všetci hovoria, že nemajú a Janoš hovorí – „nech sa páči, ja mám“. Vyberá pero so zlatým krúžkom v strede, to bolo ono. Všetci boli zvedaví na tú ozdobu. Janoš ju vzal do ruky a odkrúcal a na stôl sa vysypali kryštáliky. Janoš zbledol. Odzbrojili ho, on im povedal, že tento jed je určený pre psov v prípade, že budú nemecké psy prenasledovať. Bol to strichnín a bol určený ľuďom – partizánom i obyvateľom. Pri dôkladnej prehliadke našli ešte tri ploché fľaštičky so strichninom... Gestapácky agent – diverzant bol partizánmi zastrelený.

Jozef HAVEL

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Umelec, antifašista, bojovník

Tvorivým zápalom, utrpením a láskou k ľuďom bol naplnený život akademického maliara Ludovíta Vargu, ktorý v roku 1945 zahynul v koncentračnom tábore v Mauthausene.

Ludovít Varga sa narodil 27. januára 1917 v Merašiciach pri Hlohovci. Po ukončení ľudovej školy v Merašiciach odišiel študovať na gymnázium do Nitry. Už vtedy túžil stať sa maliarom. Pre matkinu chorobu a celkovú zlú finančnú situáciu rodiny zanecháva štúdium na gymnázium a odchádza na Učiteľský ústav do Modry. Konečne sa mu podarilo uskutočniť túžbu venovať sa maliarstvu – súkromne študuje maliarstvo u profesora Havrlíka v Trnave. Citlivo sa ho dotýkajú politické udalosti vo svete. Patril ku generácii mladých ľudí, ktorí v čase vojnového besnenia odmietali ideológiu tzv. Slovenského štá-

tu. Mladého umelca vtedajšia doba skľučovala. Usiloval sa jej dusivú atmosféru vnieť na plátna svojich obrazov. Dominantnú zložku jeho diel tvorí dramatické a expresívne výtvarné podanie. Také sú napr. jeho obrazy Tragédia, Zúfalý človek, Volanie o pomoc.

Udalosti, ktorých sa tak obával, skutočne prišli. V štyridsiatych rokoch fašistická rozpínavosť a bezohľadnosť dosiahla vrcholu. Všadiaľ, kde prešli fašisti, zanechali po sebe ruiny miest, zúbožených ľudí, osirelé deti a tisíce umučených. Na Slovensku v tom období vyčíňala klérofašistická Tisova vláda. Preto, keď vypuklo Slovenské

národné povstanie, odchádza do Banskej Bystrice a vstupuje do radov povstaleckej armády. V povstaleckej armáde pôsobí ako spravodajca. Po potlačení SNP odchádza do Bratislavy, kde pokračuje v ilegálnej práci. Tu nachádza u svojho priateľa z detstva poručíka Michala Pavloviča dobrého spolupracovníka. Spolu s ďalšími spolupracovníkmi podával správy prostredníctvom tajnej vysielacky, ktorá bola istý čas ukrytá aj v ateliéri L. Vargu. Správy o dislokácii a presunoch fašistických vojsk posielali do Moskvy.

Vinou zrady bola skupina odhalená a 3. februára gardisti zatkli jej členov a odovzdali ich gestapu. Pri zatýkaní poručíka Pavloviča zastrelili a Ludovíta Vargu s ostatnými členmi sku-

piny uväznili v Justičnom paláci v Bratislave. Po krutom mučení ho deň pred Veľkou nocou – 30. marca 1945 – v posledné dni druhej svetovej vojny v Európe odovzdali spolu s ostatnými politickými väzňami do koncentračného tábora Mauthausen, odkiaľ sa už nevrátil. Dňa 7. apríla 1945 Ludovít Varga, mladého umelca v rozkvetve tvorivých síl, nacisti popravili. V Merašiciach, jeho rodnej obci, stojí pamätník Ludovíta Vargu, ktorý tragicky zahynul v Slovenskom národnom povstaní. Z pamäti nemožno vymazať tých, čo už nežijú a ktorí pre nás vykúpili slobodu vlastnou krvou, Preto jeho rodná obec i priatelia budú na neho s úctou a láskou stále spomínať.

Volne spracoval podľa dokumentácie v Ročenke odbojára 1982

ppík. v. v. Štefan BARTOŠ

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)



Koláž pamätníka L. Vargu v Merašiciach. Foto: archív

Štítý Kaukazu

Zakladateľ európskej drámy Aischylos, päť storočí pred naším letopočtom, použil v reči svojho hrdinu Prométea staré chetitské slovo kazkaz, označujúce nebotyčné hory. Tento názov sa uchoval, lebo nebol ničím iným, ako je dnešný Kaukaz.

Pri lete z Moskvy do Tbilisi sme sa mohli kochať širokými plánami i najvyššími štítmí Kaukazu Elbrusom (5642 m) a Kazabekom (5033 m). Z Tbilisi sme hneď večer zamierili do cieľa našej cesty – Medzinárodného mládežníckeho tábora „Slnecná dolina“ v mestečku Bakuriani. Ráno sme si popozerali najbližšie okolie, navštívili sme známe kúpele Boržomi s povestnou minerálnou vodou, previezli sa sedačkovým výťahom na vrch Kochta, z ktorého sme uvideli panorá-

mu zasneženého Kaukazu. V Bakuriani sme pobudli niekoľko dní, dobre si zalyžovali a potom zamierili do

čom a čašou. Vyjadruje želanie obyvateľov – priateľa víťame vínom, nepriateľa mečom. Mesto je príťažlivé rozlohou aj stavbami. Obdivovali sme kruhovú stavbu gruzínskej filharmónie, pred ktorou stojí

mesta Mcchety, nad ktorým sa týči chrám Džvari, postavený v 4. storočí za panovania cára Mariana. Chrám Cchovelli, v ktorom sú pochovaní cári dávneho Gruzínska, a chrám Panny Márie s nádhernými ikonami zo 4.–8. storočia potvrdzujú, že v krajine bolo zakorenené kresťanstvo. Mohutná pevnosť okolo starého mesta pripomína, že odolávali častým nájazdom Peržanov. Zničené hrady, nemá svedkovia minulosti, varujú. Veď za vlády perzského a moslimského panstva boli vyvraždené prakticky tri štvrtiny pôvodného obyvateľstva.



Socha zakladateľa mesta Vachtanga.

Foto: archív gs

Už z diaľky vidno osvetlenú sochu „Mať Gruzínska“ s me-

zelená socha Múzy, budovu vlády, Univermag, Hlavnú železničnú stanicu a Palác mládeže. Nevynechali sme ani prehladku starého hlavného

tisícok svetiel. Zvestujú návštevníkom, že dnešný život v tejto krajine je úplne iný ako kedysi.

Gustáv STOPKA
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

23. marca

1944 – Prezident Edvard Beneš poveril dočasným vedením vojenského odboja na Slovensku generála Jána Goliana.

24. marca

1939 – Vyšlo vládne nariadenie o zaisťovacej väzbe nepriateľov Slovenského štátu.

25. marca

1939 – Maďarské lietadlá bombardovali letisko a civilné ciele v Spišskej Novej Vsi. Pri nálete zahynulo 13 vojakov a civilistov. Poškodené boli na zemi dve lietadlá B-534, tri AP-32 a po jednom lietadle Š-328 a B-71.

1942 – Z Popradu transport Židov do nacistického koncentračného tábora v Osvienčime. Začali sa deportácie slovenských Židov.

1945 – Červenou armádou a rumunskými vojakmi boli oslobodené Banská Bystrica a Podbrezová.

28. marca

1943 – Slovenskí katolícki biskupi vydali pastiersky list, v ktorom odsúdili protizhrovecké opatrenia.

29. marca

1990 – Federálne zhromaždenie prijalo zákon o zmene názvu Československa, čím sa skončila tzv. pomlčková vojna. Pre Slovensko odsúhlasili názov Česko-slovenská federatívna republika (ČSFR), pre Česko a zahraničie sa mal názov používať bez spojovníka, čo na Slovensku vyvolalo veľkú nevôľu a pristúpilo sa k ďalším rokovaniam. Napokon 20. apríla 1990 bol prijatý ďalší názov Česká a Slovenská Federatívna Republika.

30. marca

1920 – Dočasné národné zhromaždenie schválilo štátne symboly ČSR. Tvorili ich zástava, malý, stredný a veľký znak.

1. apríla

1969 – V jednom z najstarších astrofyzikálnych observatórií v Európe, vo hviezdárni v Hurbanove (založili ju roku 1871), vznikla Slovenská ústredná hviezdáreň.

4. apríla

1945 – Vojská 2. ukrajinského frontu oslobodili Bratislavu.

Zdroj: TASR

Delostreleckú mínu našli v zberni

Nečakaný kus „šrotu“ našli v polovici marca pri preberaní starého železa v zberných surovinách v Sečovciach. Išlo o delostreleckú muníciu z druhej svetovej vojny. „Privolaný policajný pyrotechnik uviedol, že ide o delostreleckú mínu kalibru 82 mm, pochádzajúcu z druhej svetovej vojny. Muníciu prevzal

jej ďalšiemu zneškodneniu“ informoval košický krajský policajný hovorca Alexander Szabó.

Nevybuchnutú muníciu z obdobia druhej svetovej vojny našiel aj 16-ročný chlapec v katastri obce Dargov (okres Trebišov) za futbalovým ihriskom. Se-

čovskí policajti miesto zabezpečili do príchodu privolaného pyrotechnika. „Ten na mieste zaistil päť kusov delostreleckých mín kalibru 82 mm a delostreleckú mínu kalibru 100 mm pochádzajúcu z obdobia druhej svetovej vojny. Muníciu previezol na jej zneškodnenie,“ dodal Szabó.

red TASR

| pomoc: ARAJA. | meno Clintona | papagáj | rada obrany | nie tu ale... | žiaden | podm. spojka | prejavoval úctu | dajú do obalu | zvrätne zámeno | telovýchovná jednota závodu | ušpinil | starajú sa |
|--------------------------|-----------------|---------|------------------|------------------------|-------------------------|----------------------|--------------------|---------------|-------------------------|-----------------------------|--------------|------------|
| močiar, mláka | | | | | | | zídene z vrchu | | | | | |
| ostrý (netaktný) vtipkár | | | | | | | starajme sa | | | | | |
| lantán | | | EČV D. Kubína | | | spor, zvada (arch.) | | | otázka na cenu (hovor.) | | | |
| | | | meptúnium | | | preber sa | | | hlínik | | | |
| | zničil (hovor.) | neón | | | kyprila pluhom | | | | | závodné učilište | | |
| | | etniká | | | blanokridlý bodavý hmyz | | | | | rabi | | |
| 3. časť tajničky | | | | 2. časť tajničky | | | | | | | | |
| | | | | ostrov v Tichom oceáne | | | | | | | | |
| ktorá (hovor.) | | | možno, snád | | | | prvá dvojhlasica | | technický letecký ústav | | | |
| | | | grécky boh vojny | | | | tamtú | | naša televízia | | | |
| papagáj | | | | | | EČV Olomouca | | naš štát | | | kujný nerast | čistidlo |
| | | | | | | koncovka kyslíčnikov | | rival | | | | |
| meno Szoborovej | | | | | nemecká predložka | | | stoka | | | | |
| | | | | | skratka štátu | | | EČV Rožňavy | | | | |
| 1. časť tajničky | | | | | | | | | | | | |
| plešatý (zried.) | | | | | | | EČV Veľkého Krtíša | | meno herečky Janžurovej | | | |

Správne vylúštenie tajničky z č. 5 znie: **Aj Andrej Bagar v Povstaní bojoval puškou a umením. Knihu posielame Magdaléne Harčarikovej do Košíc.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Sedia dve blondínky vo vlaku a jedna druhej hovorí: – Počula som, že najlepší milenci sú Maďari.

A druhá na to: – Nie, nie. Ja som počula, že najlepší milenci sú Indiáni.

Oproti sediaci muž hovorí: – Dámy, dovoľte, aby som sa predstavil. Volám sa László Winetou.

* * *

Sedliak príde do obchodu s autoelektronikou:

– Mám auto a potreboval by som do neho autorádio.

– Prosím, vyberte si, máme veľký výber.

– Ktoré je najhlasnejšie?

– Toto.

– Dá sa pripojiť mikrofón?

– Na toto rádio áno.

– Môžem vyskúšať?

– Nech sa páči, tu je mikrofón.

– Kúúúpte zemiaky...

Zdroj: Internet

Veľkonočná baba



Potrebujeme: 10 rožkov, 300–400 g údeného mäsa, 2 nůžky klobásky, 6 vajec, petržlenovú vňať, olej na vymastenie plechu, mleté čierne korenie, soľ.

Ako na to: Rožky nakrájajte na kolieska a tie ešte na štvrťky. Dajte do misy a polejte vývarom z údeného mäsa a klobásky, aby zmäkli, nie však veľmi, aby sa z toho neurobila blatová kaša. Údené mäso aj klobásku nakrájajte nadrobno a primiešajte k rožkom. Podľa chuti môžete pridať trochu soli (nemusíte, pretože údené mäso je slané). Vajcia vyšľahajte a pridajte k základnej zmesi. Prisypte korenie a pridajte petržlenovú vňať. Veľký plech vymastíte olejom a „babu“ dajte piecť na 200 °C doružova.

kl